

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА
Факультет управління персоналом, соціології та психології

Кафедра соціоекономіки та управління персоналом

ОСВІТНЬО ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА Менеджмент соціальної сфери
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ 073-Менеджмент

Форма навчання: заочна

КВАЛІФІКАЦІЙНА БАКАЛАВРСЬКА РОБОТА

на тему «Організація культурних заходів та їх вплив на розвиток громади»

здобувача Цимбал Ольги Олександрівни

Науковий керівник:

кандидат економічних наук Рябоконь І.О.

Робота допущена до захисту перед екзаменаційною комісією з атестації здобувачів вищої освіти (ЕК)

Завідувач кафедри: доктор економічних наук,
професор Лопушняк Г.С.

Київ 2025

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАДИМА ГЕТЬМАНА

Факультет управління персоналом соціології та психології

Кафедра управління персоналом та економіки праці

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА
СПЕЦІАЛЬНІСТЬ

Менеджмент соціальної сфери
073 – Менеджмент

ПОГОДЖЕНО

Керівник проектної групи (гарант)
освітньо-професійної програми

В.В. Кирилюк

(підпис) (ініціали, прізвище)

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

Г.С. Лопушняк

(підпис) (ініціали, прізвище)

20__ р.

20__ р.

ІНДИВІДУАЛЬНЕ ЗАВДАННЯ

здобувачу вищої освіти Цимбал Ольга Олександрівна
(прізвище, ім'я, по батькові)

заочної форми навчання

очної (денної), заочної, дистанційної

на підготовку кваліфікаційної бакалаврської роботи

на тему **"Організація культурних заходів та їх вплив на розвиток громади"**

Тему затверджено наказом ректора Університету від "____" _____ 20__ р. № _____

Кваліфікаційна бакалаврська робота виконується на матеріалах

План кваліфікаційної бакалаврської роботи

Розділ 1	Теоретичні аспекти організації культурних проєктів
(Назва розділу)	
Розділ 2	Аналіз сучасних практик проведення культурних заходів у громадах
(назва розділу)	
Розділ 3	Перспективи розвитку культурних проєктів
(назва розділу)	
Об'єкт дослідження:	Сучасний стан організації культурних проєктів у громадах
Предмет дослідження:	Теоретико методологічне обґрунтування перспективних практик розвитку культурних проєктів у громадах
Мета кваліфікаційної бакалаврської роботи:	Критичне узагальнення теоретичних основ концепту культурних проєктів, дослідження сучасного стану його розвитку та визначення пріоритетних напрямів його удосконалення у напрямі посилення впливу на розвиток громад

Конкретні завдання, які здобувач повинен виконати для досягнення поставленої мети:

У розділі 1	Вивчення сучасних підходів до організації культурних заходів та дослідження теоретико – методичних аспектів оцінювання впливу культурних проєктів на розвиток громад
У розділі 2	Аналіз практики проведення культурних заходів у громадах та оцінити вплив сучасних культурних проєктів на розвиток громад
У розділі 3	Формування удосконалень організації культурних заходів у напрямі посилення їх впливу на розвиток громад: обґрунтувати ефективність запропонованих практик щодо удосконалення культурних проєктів

**Завдання підготував
науковий керівник**

(підпис)

Рябоконт І.О.

(ініціали, прізвище)

**Завдання одержав
здобувач**

(підпис)

« ____ » _____ 20__ р.
Цимбал.О.О.

(ініціали, прізвище)

« ____ » _____ 20__ р.

Реферат

ОРГАНІЗАЦІЯ КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ ТА ЇХ ВПЛИВ НА РОЗВИТОК ГРОМАДИ

Дипломна робота складається з вступу, 3 розділів, кожен розділ містить у собі 2 підпункти. У першому розділі розглядаються теоретичні аспекти організації культурних проєктів, другий розділ аналітичний, третій - рекомендаційним. Обсяг дипломної роботи - 59 аркушів, включаючи список використаних джерел та додатки. У дипломній роботі є 6 рисунків та 20 таблиць. Під час написання використано 31 джерело.

Об'єктом дослідження є: підходи до організації та проведення культурних заходів у територіальних громадах.

Предметом дослідження є: комплекс теоретичних і практичних аспектів організації та проведення культурних заходів а також визначення напрямів посилення їх впливу на розвиток територіальних громад.

Мета: критичне узагальнення концептуальних засад організації та проведення культурних заходів у територіальних громадах та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Завданнями є:

- проаналізувати сучасні підходи до організації та проведення культурних заходів;
- дослідити теоретико-методичні аспекти оцінювання впливу культурних проєктів на розвиток громад;
- вивчити та проаналізувати практики проведення культурних заходів у громадах;
- оцінити вплив сучасних культурних проєктів на розвиток громад;
- сформулювати шляхи удосконалення організації культурних заходів у напрямі посилення їх впливу на розвиток громад;
- обґрунтувати ефективності запропонованих практик удосконалення культурних проєктів.

Методи дослідження: використано метод системного підходу для оцінки стану мистецьких подій у соціокультурній сфері з фокусом на локальну культуру, а також методи емпіричного дослідження, включаючи спеціально організовані опитування у формі анкет.

Наукова новизна отриманих результатів дослідження: робота розкриває нові аспекти та підходи організації культурних заходів в Україні, пропонує інноваційні рішення для вдосконалення культурних ініціатив та їх залучення у стратегії розвитку громад.

Ключові слова: культурний захід, організація культурних заходів, мистецькі заходи.

Відгук
про кваліфікаційну бакалаврську роботу
здобувача вищої освіти факультету управління персоналом,
соціології та психології
освітньо-професійної програми «Менеджмент соціальної сфери»
Цимбал О.О.

на тему: «Організація культурних заходів та їх вплив на розвиток громади»

1. **Актуальність теми.** Організація культурних заходів у сучасних умовах набуває особливого сенсу, сприяючи збереженню національної ідентичності, соціальній інтеграції, підтримці психологічного здоров'я та відновленню соціальних зв'язків у громадах. Особливо це актуально для прифронтових та деокупованих територій, де культура відіграє ключову роль у процесах реабілітації та консолідації суспільства. В умовах обмеженого фінансування та інфраструктурних викликів, організація культурних заходів вимагає нових підходів та інноваційних рішень.

2. **Позитивні риси кваліфікаційної роботи.** У першому розділі висвітлено теоретичні аспекти організації культурних проєктів, а також теоретико-методичні аспекти оцінювання впливу культурних проєктів на розвиток громад. Досліджено сучасні підходи до організації та проведення культурних заходів, включаючи принципи інклюзивності, міжсекторального партнерства, інноваційності та орієнтації на сталий розвиток.

Другий розділ присвячений аналізу сучасних практик проведення культурних заходів у громадах та оцінці впливу сучасних культурних проєктів на їх розвиток. Проаналізовано організацію культурних заходів на території Яворівської громади в умовах війни та післявоєнного відновлення.

У третьому розділі сформовано шляхи удосконалення організації культурних заходів у напрямі посилення їх впливу на розвиток громад та обґрунтовано ефективність запропонованих практик удосконалення культурних проєктів.

3. **Наявність самостійних розробок автора.** Автор виявила здатність до самостійного аналізу та узагальнення теоретичних і практичних матеріалів. Здійснено аналітичну оцінку сучасного стану культурного життя громади, а також виявлено основні проблеми в організації культурної діяльності на місцевому рівні. Запропоновано низку практичних рішень, що ґрунтуються на принципах сучасної культурної політики: інклюзивності, доступності, залучення громади, партнерства та інноваційності.

4. **Цінність теоретичних висновків і практичних рекомендацій.** Теоретична значущість дослідження полягає у розширенні розуміння способів взаємодії культурних ініціатив із соціальним, економічним та культурним середовищем. Розроблені методики та підходи до організації культурних заходів можуть стати основою для ефективних стратегій у галузі культурного розвитку громад. Практична значущість полягає у можливості застосування результатів дослідження для підвищення ефективності культурних ініціатив та сприяння сталому розвитку громад. Запропоновані заходи, такі як модернізація інфраструктури, запровадження нових форматів заходів, активізація співпраці та залучення зовнішнього фінансування, сприятимуть підвищенню рівня зацікавленості мешканців культурним життям та формуванню стійкого партнерства.

5. **Наявність недоліків.** Здобувачці варто було б глибше проаналізувати кількісні показники впливу запропонованих заходів на розвиток громади, використовуючи, наприклад, розширений інструментарій статистичного аналізу результатів опитувань. Також, варто було б більш детально обґрунтувати економічну ефективність деяких запропонованих ініціатив.

6. **Загальна оцінка** кваліфікаційної бакалаврської роботи та її допущення до захисту перед ЕК:

Робота відповідає вимогам та може бути допущена до захисту з позитивною оцінкою (62 бали)

Доцент кафедри соціоекономіки
та управління персоналом
Київського національного економічного
університету імені Вадима Гетьмана,
к.е.н., доцент

27.05.2025

Рябоконт І.О.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну бакалаврську роботу здобувача вищої освіти Цимбал
Ольги Олександрівни

Тема: «Організація культурних заходів та їх вплив на розвиток громади»

1. Актуальність теми кваліфікаційної роботи і доцільність її розроблення

Обрана тема є надзвичайно актуальною в сучасних умовах українського суспільства, зокрема в контексті децентралізації, воєнного стану, відновлення соціальної сфери та зміцнення локальних громад. Культурні заходи виступають важливим інструментом соціального згуртування, збереження нематеріальної спадщини, формування громадянської активності та підвищення якості життя на місцевому рівні. У прифронтових і деокупованих громадах вони набувають особливого значення як інструмент психологічної реабілітації, комунікації та національного єднання.

2. Якість проведеного дослідження

Робота виконана на високому теоретичному та практичному рівні. Авторка продемонструвала глибоке розуміння предмета дослідження, ефективно використала сучасні наукові підходи, нормативні документи та результати власного емпіричного аналізу. Запропоновані рекомендації є логічними, ґрунтовними та мають практичну цінність для управління культурною діяльністю в громадах.

3. Позитивні риси кваліфікаційної роботи

- Високий ступінь актуальності та соціальної значущості теми.
- Комплексний підхід до розгляду культурних заходів у контексті сталого розвитку територіальних громад.
- Вдале поєднання теоретичного аналізу з прикладними рекомендаціями.
- Наявність чіткої структури, дотримання логіки викладення матеріалу.
- Використання якісного емпіричного матеріалу та сучасних методів дослідження.
- Висвітлення таких аспектів, як цифровізація культури, інклюзія, креативні індустрії, партнерство та європейський досвід.

4. Зауваження

Робота в цілому відповідає встановленим вимогам, однак доцільним було б:

- більш детально проаналізувати конкретні приклади успішних культурних ініціатив у громадах;

- підкріпити оцінку ефективності запропонованих заходів соціально-економічними показниками.

Зазначені зауваження не знижують загальної якості дослідження, а мають рекомендаційний характер.

5. Практична значущість висновків і рекомендації

Практична значущість роботи полягає у можливості застосування запропонованих підходів до організації та оцінювання культурних заходів у громадській, муніципальній та неурядовій діяльності. Результати можуть бути використані для розробки локальних культурних стратегій, грантових програм, освітніх і арт-проектів.

6. Загальний висновок

Кваліфікаційна бакалаврська робота Цимбал О.О. є завершеним самостійним дослідженням, відповідає вимогам до кваліфікаційних робіт бакалаврського рівня, містить новизну, має практичну цінність та може бути рекомендована до захисту перед екзаменаційною комісією з позитивною оцінкою.

Враховуючи усе вищезазначене, кваліфікаційна бакалаврська дипломна робота Цимбал О.О. може бути рекомендована до захисту та заслуговує на високу оцінку.

Рецензент: Фізична особа- Панін О.І.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНИХ ПРОЄКТІВ.....	6
1.1. Сучасні підходи до організації та проведення культурних заходів.....	6
1.2. Теоретико-методичні аспекти оцінювання впливу культурних проєктів на розвиток громад.....	20
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРАКТИК ПРОВЕДЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ У ГРОМАД.....	28
2.1. Практики проведення культурних заходів у громадах.....	28
2.2. Оцінка впливу сучасних культурних проєктів на розвиток громад.....	41
РОЗДІЛ 3. ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНИХ ПРОЄКТІВ.....	48
3.1. Удосконалення організації культурних заходів у напрямі посилення їх впливу на розвиток громад.....	48
3.2. Обґрунтування ефективності запропонованих практик удосконалення культурних проєктів.....	51
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	57
ДОДАТКИ.....	61

ВСТУП

Актуальність. У сучасних умовах, коли українські громади стикаються з численними викликами, організація культурних заходів набуває особливого сенсу. Ці заходи сприяють збереженню національної ідентичності та є заходом соціальної інтеграції, підтримки психологічного здоров'я та відновлення соціальних зв'язків у громадах. Особливо це актуально для прифронтових та деокупованих територій, де культура займає головну роль у процесах реабілітації та консолідації суспільства.

Культурні ініціативи створюють платформу для обміну досвідом, взаємодії між мешканцями громади та розвитку толерантності. Вони також є способом передачі та збереження культурних цінностей, сприяючи усвідомленню спільної історії та традицій.

В умовах обмеженого фінансування та інфраструктурних викликів, організація культурних заходів вимагає нових підходів та інноваційних рішень. Залучення громадян до участі в культурних ініціативах також сприяє формуванню громадянської активності та спільної відповідальності за благополуччя громади.

Крім того, культурні події займають вагомую роль у збереженні та популяризації нематеріальної культурної спадщини, включно з традиціями, звичаями, народним мистецтвом і мовною культурою. Через фестивалі, виставки, театральні постановки та інші мистецькі формати громади мають змогу пригадати й переосмислити власну історію та національну ідентичність у сучасному контексті.

У складних соціально-економічних умовах, зокрема в умовах війни, кризи або відновлення після деокупації - культурні ініціативи набувають ще більшої актуальності. Вони виконують функцію психологічної реабілітації, допомагаючи людям долати стрес і втрати через колективне творення та спільну участь у культурному житті. Такі заходи можуть стати джерелом надії, емоційної

підтримки, віри в майбутнє, а також дієвим способом залучення внутрішньо переміщених осіб і ветеранів у нові громади.

З погляду розвитку місцевої економіки, культурні події можуть генерувати додаткові потоки туристів, створювати нові робочі місця, сприяти розвитку малого бізнесу та креативних індустрій. Вони стають платформою для просування місцевих продуктів, ремесел і туристичних локацій, формуючи позитивний імідж громади.

Враховуючи обмежені ресурси, актуальним є запровадження інноваційних підходів до організації культурних заходів: партнерство з громадськими організаціями, залучення грантів, цифровізація культурного контенту, участь молоді та волонтерів. Саме стратегічно виважений підхід до культурної діяльності допомагає перетворити її на сталий розвиток територіальних громад.

Дослідженням даної тематики займалися наступні вчені: Колот А. М., Лопушняк Г. С., Кирилюк В. В., Ільницька А.О., Козак М. М., Шевчук М. В., Кравчук В. С., Джура І. А., Малиновський, Філіна А. П. та інші.

Мета і завдання дослідження. Метою дослідження є критичне узагальнення концептуальних засад організації та проведення культурних заходів у територіальних громадах та розробка рекомендацій щодо їх удосконалення.

Для досягнення цієї мети були поставлені наступні завдання:

- проаналізувати сучасні підходи до організації та проведення культурних заходів;
- дослідити теоретико-методичні аспекти оцінювання впливу культурних проєктів на розвиток громад;
- вивчити та проаналізувати практики проведення культурних заходів у громадах;
- оцінити вплив сучасних культурних проєктів на розвиток громад;
- сформулювати шляхи удосконалення організації культурних заходів у напрямі посилення їх впливу на розвиток громад;

- обґрунтувати ефективності запропонованих практик удосконалення культурних проєктів.

Об'єктом дослідження є підходи до організації та проведення культурних заходів у територіальних громадах.

Предметом дослідження є комплекс теоретичних і практичних аспектів організації та проведення культурних заходів а також визначення напрямів посилення їх впливу на розвиток територіальних громад.

Методи дослідження.

Використано метод системного підходу для оцінки стану мистецьких подій у соціокультурній сфері з фокусом на локальну культуру, а також методи емпіричного дослідження, включаючи спеціально організовані опитування у формі анкет.

Теоретична значущість: дослідження полягає у розширенні розуміння способів взаємодії культурних ініціатив із соціальним, економічним та культурним середовищем.

Методична значущість: розроблені методики та підходи до організації культурних заходів можуть бути основою для ефективних стратегій у галузі культурного розвитку громад.

Практична значущість: результати дослідження полягають у можливості застосування результатів дослідження для підвищення ефективності культурних ініціатив та сприяння сталому розвитку громад.

Інформаційну базу дослідження складають підручники, посібники, наукові статті, тези конференцій та інші джерела.

Структура: робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків та списку використаних джерел, додатків.

РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ОРГАНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНИХ ПРОЄКТІВ

1.1 Сучасні підходи до організації та проведення культурних заходів

Організація культурних заходів у територіальних громадах України має важливе значення в умовах децентралізації, соціальних трансформацій, воєнних загроз, а також економічної та політичної нестабільності. Враховуючи ці фактори, сучасні підходи до проведення культурних заходів повинні ґрунтуватися на важливих принципах: інклюзивності, міжсекторального партнерства, інноваційності, орієнтації на сталий розвиток, активній участі громади, врахуванні потреб маргіналізованих груп та збереженні культурної спадщини. Необхідно враховувати глобальні тенденції, такі як цифровізація культурного середовища, розвиток креативних індустрій та інтеграція культурної політики в стратегічний розвиток регіонів.

У впровадженні сучасних підходів важливими є державні ініціативи. Одним із таких проєктів є створення Центрів культурних послуг (ЦКП), розроблений громадською організацією «Товариство дослідників України» спільно з Міністерством культури та інформаційної політики України за підтримки Швейцарської агенції розвитку та співробітництва. Ці Центри є новим форматом багатофункціональних культурних установ, які об'єднують культурні, освітні, інформаційні, туристичні та соціальні послуги для громади. Створення таких центрів допомагає модернізації культурної сфери, залученню громади до управління культурними процесами та посиленню співпраці між різними секторами - громадським, приватним і державним.

Методичні рекомендації, затверджені Міністерством культури у 2022 році, визначають основні етапи створення ЦКП: збір потреб мешканців, розробку програмного наповнення, підбір команди та оцінку результатів. Особливу увагу приділено питанням доступності, залученню маломобільних груп, інтеграції

цифрових технологій і забезпеченню фінансової стійкості центрів. Також, важливою є диверсифікація джерел фінансування, залучення коштів від бізнесу, грантових програм, краудфандингових кампаній та співпраця з міжнародними донорами [18].

Центри культурних послуг модернізують культурну інфраструктуру та стають осередками для розвитку громадських ініціатив. Вони забезпечують доступ до культурних послуг для всіх членів громади, допомагають розвитку соціальної згуртованості та взаєморозуміння. Для досягнення цих цілей потрібно, щоб Центри мали ефективні механізми взаємодії з місцевими адміністраціями, підприємцями та громадськими організаціями [22, с. 82-86].

Центри культурних послуг також можуть стати осередками розвитку культурного туризму, що важливо в умовах глобалізації та зростаючого інтересу до національних культур. Вони допомагають розвитку локальних культурних брендів, просуванню місцевих традицій та ремесел на міжнародному рівні, а також залученню туристів, що, у свою чергу, допомагає економічному розвитку громад через створення нових робочих місць та підтримку місцевого бізнесу.

Цифрові технології дають можливість культурним центрам не лише забезпечити доступ до традиційних культурних послуг, а й створювати нові формати освітніх і культурних програм. Вони можуть стати платформами для онлайн-лекцій, майстер-класів, виставок і концертів, що дозволяє залучати учасників не тільки з місцевої громади, але й з інших регіонів та країн.

Організація культурних заходів у територіальних громадах є важливим чинником розвитку культурної, соціальної та економічної сфер України. Це вимагає комплексного підходу, який поєднує інноваційні методи, міжсекторальну співпрацю, активну участь громади та інтеграцію цифрових технологій. Такий підхід дозволяє не лише зберігати культурну спадщину, а й створювати нові можливості для сталого розвитку громад і залучення ресурсів.

Проект UCORD та Український культурний фонд у 2025 році оголосили про спільну програму підтримки соціальної згуртованості та культури в регіонах,

що стало особливо актуальним на тлі викликів війни. Ця програма передбачає підтримку локальних ініціатив, спрямованих на зміцнення громад, збереження культурної спадщини, розвиток культурного туризму та креативних індустрій. Громади отримують експертний супровід, тренінги та консультації щодо розробки культурних стратегій. Міжсекторальність є основою сучасних підходів. Організація культурних заходів не є виключною відповідальністю органів культури - до процесу залучаються бізнес, освітні заклади, туристичні оператори, громадські організації, ініціативні групи мешканців. Такий підхід підвищує якість заходів і дозволяє формувати стійкі партнерські мережі, що стають основою розвитку громади. Наприклад, у багатьох громадах України вже реалізуються партнерські проекти між бібліотеками та бізнесом, музеями та туристичними компаніями, культурними центрами та освітніми закладами [17, с. 9-16].

Цифрові технології є ще одним важливим напрямом. Пандемія COVID-19 та війна змусили громади активніше використовувати онлайн-інструменти - від віртуальних виставок, онлайн-концертів, цифрових архівів до інтерактивних платформ для комунікації з мешканцями. Сучасна культура вже не уявляється без цифрових форматів, і громади, що прагнуть бути конкурентоспроможними, повинні інвестувати в розвиток цифрової інфраструктури, навчання кадрів, створення цифрового контенту.

Традиційна система підготовки кадрів у сфері культури часто не відповідає сучасним вимогам - бракує навичок проєктного менеджменту, комунікації, маркетингу, фандрейзингу, роботи з цифровими технологіями. Тому багато громад ініціюють власні освітні програми, залучають експертів, проводять тренінги для культурних працівників, створюють молодіжні культурні ради.

Європейські практики, які можна адаптувати в українських громадах, заслуговують на увагу. Наприклад, у багатьох країнах ЄС діють програми з підтримки локальних культурних ініціатив, розвитку культурного туризму, збереження нематеріальної спадщини, інтеграції культури в освіту та соціальну

політику. Українські громади поступово починають переймати ці підходи, що стає актуальним у контексті євроінтеграції.

Серед актуальних викликів, що стоять перед культурною сферою в громадах, можна виділити: недостатнє фінансування, брак кваліфікованих кадрів, руйнування культурної інфраструктури через війну, низький рівень залученості молоді, проблеми з доступністю для маломобільних груп, а також загрози знищення культурної спадщини. Сучасні підходи передбачають не лише реагування на ці виклики, а й проактивні стратегії, зокрема запровадження програм культурної дипломатії на локальному рівні, формування бренду громади через культуру, залучення мешканців до процесу ухвалення рішень у сфері культури [22, с. 82-86].

Культурна сфера є не лише витратною, а й економічно вигідною для громад. Дослідження показують, що розвиток креативних індустрій, культурного туризму, організація фестивалів та мистецьких заходів стимулює розвиток місцевого бізнесу, створює робочі місця, підвищує привабливість території для інвесторів. Саме тому стратегічні документи розвитку громад усе частіше включають розділи, присвячені культурі, а самі громади розробляють культурні стратегії.

Сучасні підходи до організації культурних заходів у територіальних громадах України акцентують на інтеграції інноваційних технологій, розвитку міжсекторального партнерства, активному залученні мешканців, стратегічному плануванні, розвитку людського капіталу, пошуку сталих моделей фінансування, а також адаптації до викликів війни та глобальних криз.

Ці підходи спрямовані на зміцнення соціальної згуртованості, збереження та популяризацію культурної спадщини, розвиток креативного потенціалу громад та сприяння їхньому сталому розвитку. В умовах децентралізації питання культури тісно пов'язані з управлінськими підходами на місцевому рівні. Це означає, що культурна політика в громадах більше не визначається виключно «згори» - державою чи областю, а формується самими громадами через локальні

стратегії розвитку, культурні ради, консультації з мешканцями, публічні обговорення. Такий підхід відповідає принципам «good governance» - доброго врядування, що передбачає прозорість, підзвітність, залучення громадян і сталий розвиток.

Головним документом, що впливає на культурну сферу, є Закон України «Про культуру», який визначає основні засади державної політики у сфері культури, закріплює права громадян на доступ до культурних благ, підтримку культурної спадщини, розвиток культурного різноманіття. Закон також передбачає можливість створення закладів культури нового типу, автономію культурних установ, розвиток публічно-приватного партнерства [19].

У практиці українських громад все більше значення набувають підходи стратегічного планування культури. Це означає, що громади розробляють не лише окремі заходи, а комплексні культурні стратегії - документи, що визначають довгострокові цілі, пріоритети, завдання, механізми реалізації культурної політики. Такі стратегії ґрунтуються на аналізі локальних ресурсів: інфраструктура, людський капітал, культурна спадщина, визначенні сильних і слабких сторін громади, залученні стейкхолдерів : мешканці, бізнес, освітні заклади, громадські організації, розробці чітких індикаторів ефективності.

Наприклад, у Славській громаді Львівської області культурна стратегія передбачає розвиток фестивального туризму, підтримку ремісничих традицій, модернізацію сільських клубів і будинків культури, створення креативних просторів для молоді. У Бахмутській громаді Донецької області, що постраждала від бойових дій, стратегія культури включає заходи з відновлення культурної інфраструктури, підтримку місцевих ініціатив, роботу з ветеранами, проведення арт-терапевтичних проєктів [5].

Ще одним напрямком є збереження нематеріальної культурної спадщини. Україна має багатий арсенал елементів нематеріальної спадщини, включених до національного реєстру, наприклад, косівська мальована кераміка, бойківські

пісні, петриківський розпис. Завдання громад полягає не тільки у збереженні цих традицій, а й у їх популяризації, передачі молодому поколінню, адаптації до сучасних умов. Для цього використовуються різні формати: майстер-класи, фестивалі, інтерактивні виставки, проєкти «digital storytelling», створення цифрових архівів.

Інклюзивність також потрібна. Сучасні заходи повинні враховувати потреби всіх груп населення - людей з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, національних меншин, ЛГБТ спільноти, літніх людей, дітей та молоді. Це означає не лише фізичну доступність простору: пандуси, сурдопереклад, адаптивні формати, але й змістову репрезентацію: проведення заходів, присвячених темам інклюзії, подолання стереотипів, підтримки різноманітності.

Культура є важливою в умовах війни. Вона є засобом збереження національної ідентичності, мобілізації суспільства, підтримки морального духу. У багатьох громадах проводяться патріотичні заходи, мистецькі акції на підтримку Збройних сил України, збір коштів для волонтерських потреб, проєкти, присвячені увічненню пам'яті про загиблих героїв. Крім того, зростає значення арт-терапії - використання мистецтва як інструменту психологічної допомоги для військових, переселенців, дітей, що пережили травматичний досвід.

Особливу увагу слід приділити креативним індустріям як сегменту культури, що має високий економічний потенціал. Згідно з дослідженнями Колот А.М., креативні індустрії, такі як дизайн, мода, музика, кіно, ІТ, медіа, архітектура, гастрономія можуть стати драйвером розвитку місцевої економіки. Громади можуть стимулювати їхній розвиток через створення хабів, бізнес-інкубаторів, акселераційних програм, надання грантів молодим митцям та підприємцям. Наприклад, у Вінниці діє «Vinnytsia Innovation Hub», який поєднує культурні, освітні, ІТ-ініціативи [13, с. 287-294].

Також івент у сучасному науковому дискурсі трактується не тільки як організація розважального заходу, а як спосіб комунікації, соціального впливу та

культурної трансформації. На думку Колота А.М., івент-індустрія - це складна система, яка займає всі етапи планування та реалізації подій і вимагає координації багатьох професійних ресурсів [13, с. 287-293]. У той же час Бондар В.А., Дяченко Ю.В. та Седікова І.О. наголошують, що івент - це, передусім, засіб донесення ідей, який може змінювати світогляд, мотивувати суспільство та формувати нові смисли [2, с. 39-44]. Такий підхід надає культурним заходам глибшого значення, ніж просто дозвілля. Як зазначає Діденко С., через культурні акції відроджується віра у силу слова, а отже - у здатність культури бути чинником національної стійкості та самовизначення [8].

Таблиця 1.1 - Концепції поняття «івент» в науковій літературі

Автор/и	Сутність підходу	Ключові аспекти та значення
Колот А.М.	Івент-індустрія трактується як системна, багатогалузева сфера діяльності, що охоплює весь цикл організації заходів - від концептуального задуму до реалізації.	Автор підкреслює важливість координації між різними елементами (організація, логістика, менеджмент), що визначає ефективність івенту. Такий підхід актуалізує професіоналізацію в галузі культурних заходів.
Бондар В.А., Дяченко Ю.В., Седікова І.О.	Івент розглядається як інструмент соціального впливу, здатний трансформувати суспільну свідомість, змінювати уявлення та мотивувати людей до дії.	Така інтерпретація надає культурним заходам значення комунікативного ресурсу. Івент стає не тільки розвагою, а способом формування нової точки зору, активізації громадської думки та культурного діалогу.
Діденко С.	Через культурні акції, зокрема літературні, відбувається актуалізація ролі слова як носія духовної сили, що зберігає національну ідентичність.	Акцент робиться на культурну місію подій - збереження історичної пам'яті, підтримка національного духу, утвердження цінностей через мистецтво. Подібні заходи – способи культурного опору та єднання суспільства.

Джерело: розроблено автором на основі [13], [2], [8]

Європейські практики також показують важливість культурної дипломатії на локальному рівні. Це можуть бути партнерства з громадами інших країн, участь у міжнародних проєктах, культурних обмінах, проведення фестивалів з міжнародною участю. Такі підходи не лише підвищують статус громади, але й допомагають залученню інвестицій, розвитку туристичного потенціалу, формуванню позитивного іміджу.

Одним із нових трендів є екологічна орієнтація культурних заходів. Сучасні громади дедалі частіше впроваджують принципи зеленої

культури - мінімізація використання пластику, енергоефективність, вторинне використання матеріалів, проведення екологічних освітніх заходів, популяризація екологічного способу життя через мистецтво.

Частиною сучасних підходів є моніторинг і оцінка ефективності культурних заходів. Це означає, що громади не обмежуються проведенням події, але й аналізують, яких результатів вона досягла: скільки людей відвідали захід, які були їхні враження, який економічний ефект отримано, як змінилися соціальні зв'язки в громаді. Для цього використовуються різні методи - опитування, фокус-групи, аналітика відвідувань, вивчення медіавідгуків. Такий підхід дозволяє підвищувати якість заходів, адаптувати їх до потреб громади, ефективно використовувати ресурси [1].

Загалом, сучасна організація культурних заходів - це багатогранний процес, що вимагає стратегічного мислення, гнучкості, відкритості до співпраці, готовності експериментувати, навчатися, враховувати як локальний, так і глобальний контекст. Громади, що здатні поєднувати традиції й інновації, зберігати спадщину й розвивати нові формати, залучати людей різного віку й статусу, стають прикладом ефективного культурного менеджменту, здатного змінювати якість життя своїх мешканців.

Сучасні підходи до організації культурних заходів у територіальних громадах України охоплюють декілька напрямків. Це впровадження стратегічного планування, розвиток міжсекторального партнерства, залучення громадськості до ухвалення рішень, інтеграція цифрових технологій, врахування принципів інклюзії та доступності, підтримка креативних індустрій та використання культури як інструменту соціальної згуртованості та економічного розвитку. Одна з найбільш актуальних тенденцій - перехід від одноразових, індивідуальних заходів до стратегічних програм, орієнтованих на сталий розвиток і довгострокові результати. У процесі децентралізації та розвитку культурної інфраструктури територіальних громад культурні стратегії

дозволяють системно підходити до планування, організації та оцінки культурних проєктів [1].

Розробка культурних стратегій є не лише відповідальністю місцевих органів влади, але й активно залучає громади, громадські організації, бізнес-структури, культурних діячів, представників освіти та науки. Стратегічне планування дозволяє організовувати культурну політику, що відповідає актуальним потребам і запитам громадян. Культурні стратегії територіальних громад зазвичай включають аналіз культурного потенціалу громади, що охоплює природні, історичні, архітектурні пам'ятки, наявні культурні інституції, традиції та звичаї, а також людські ресурси. Визначаються пріоритетні напрямки розвитку, такі як локальний культурний туризм, підтримка місцевих митців і залучення молоді до культурного процесу громади. Одним із завдань є створення інклюзивного середовища для культурної діяльності, яке забезпечує доступність культурних послуг для всіх категорій населення, включаючи маломобільні групи, іноземців, переселенців і соціально вразливі категорії [7, с. 118-123].

Таблиця 1.2 - Основні напрями розвитку культурної сфери громади

Напрямок розвитку	Опис	Потенційні проєкти
Локальний культурний туризм	Розвиток екскурсій, фестивалів, турів	Туристичні маршрути, виставки
Підтримка місцевих митців	Організація виставок, майстер-класів	Мистецькі фестивалі, арт-галереї
Залучення молоді	Культурно-освітні програми для молоді	Молодіжні театри, креативні конкурси

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [6]

Також здійснюється інтеграція культури у соціально-економічний розвиток громади, що включає зв'язок культури з розвитком туризму, економічним зростанням, соціальною згуртованістю та інноваціями. Культурні стратегії мають бути гнучкими й адаптивними до змін, адже громади постійно переживають різні соціально-економічні трансформації, зміни в демографічній ситуації та культурних тенденціях. Наприклад, під впливом військових дій чи

великих природних катастроф місцеві стратегії повинні включати заходи щодо відновлення інфраструктури, психологічної підтримки постраждалих та культурної реабілітації.

Розвиток центрів культурних послуг є одним з найважливіших етапів у реалізації сучасних підходів до організації культурних заходів на місцевому рівні. Це культурні хаби, що поєднують різноманітні функції - від надання культурних послуг до навчання, обміну досвідом, організації культурних, освітніх та соціальних ініціатив.

Центри культурних послуг можуть формувати культурну ідентичність громади. Вони служать не лише для організації заходів, а й виступають як комунікаційні платформи для мешканців громади. В таких центрах проводяться різноманітні культурні події: театральні вистави, концерти, виставки, лекції, фестивалі, а також навчальні курси для дітей і дорослих, що дозволяє підвищувати рівень культурної освіти місцевих мешканців.

Завдяки таким центрам можна створити інклюзивне середовище для розвитку культури, забезпечити доступ до культурних послуг для всіх верств населення, незалежно від їхнього соціального статусу або фізичних можливостей. Наприклад, для осіб з інвалідністю доступні театральні вистави з сурдоперекладом, спеціальні майстер-класи та адаптовані програми для дітей з особливими потребами [9, с. 337-339].

У 2025 році в Україні з'явиться проєкт, спрямований на створення інноваційних центрів культурних послуг. Одним з таких є проєкт, що реалізується в містах Західної України, де відкриваються центри, що об'єднують не тільки культурні, але й соціальні послуги для місцевих мешканців. Наприклад, у місті Чернівці відбувся запуск культурного хабу, що функціонує як простір для різноманітних культурних ініціатив, а також як платформа для розвитку соціального підприємництва [26, с. 71-78].

Організація культурних заходів у територіальних громадах України неможлива без активного партнерства між різними секторами: державним,

приватним та громадським. Формування таких партнерств забезпечує мобілізацію ресурсів, фінансову підтримку, залучення професійних кадрів і організацію взаємодії між культурними, освітніми, соціальними й бізнесовими ініціативами.

Інклюзивний підхід до організації культурних заходів у громадах забезпечує рівний доступ до культурних благ для людей з інвалідністю, внутрішньо переміщених осіб, представників національних меншин та інших вразливих груп. Це може включати створення адаптованих культурних просторів, де кожна людина, незалежно від її фізичних можливостей, може брати участь у заходах.

Особливу увагу приділяють впливу культурних заходів на соціальну згуртованість. В умовах, коли українські громади стикаються з викликами війни, культурні заходи часто стають платформою для відновлення морального духу, формування єдності та підтримки національної ідентичності. Війна створює глибокі соціальні рани, але культура дає можливість їх загоїти, об'єднуючи людей різних поглядів, віку, національностей та соціальних статусів [3].

Фестивалі та конкурси, що організовуються в громадах, допомагають залучити місцевих жителів до активної участі в культурному житті та розвитку громадянського суспільства. У таких умовах мистецтво й культура стають важливими для підтримки морального духу людей, особливо в часи соціальної або політичної кризи [16, с. 207].

Сучасні технології значно змінюють формат культурних заходів. Віртуальні та гібридні формати культурних подій набувають популярності, дозволяючи розширити аудиторію, забезпечити доступність для мешканців віддалених регіонів та навіть для іноземних гостей. Використання онлайн-платформ для проведення виставок, концертів, лекцій і майстер-класів дозволяє знизити витрати на організацію заходів і зробити їх доступними для більшої кількості людей [16, с. 210-212].

Громади активно впроваджують цифрові технології в процеси організації культурних подій, такі як віртуальні музеї, інтерактивні виставки, створення цифрових архівів культурних об'єктів. Цифровізація культурних процесів також відкриває нові можливості для розвитку освіти, розвитку креативних індустрій та залучення інвестицій у культурні проєкти.

Таблиця 1.3 - Інноваційні технології в організації культурних заходів

Технологія	Опис	Приклад застосування
Віртуальні музеї	Інтерактивні онлайн-експозиції	Онлайн-екскурсії, віртуальні тури
Цифрові фестивалі	Онлайн трансляції культурних подій	Онлайн-концерти, виставки
Мобільні додатки	Платформи для участі у культурних заходах	Квест-ігри, інтерактивні додатки для заходів

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [16]

Сучасна практика організації культурних заходів орієнтована на залучення громади на всіх етапах - від планування до реалізації. Такий підхід дозволяє не лише створити заходи, які відповідають реальним потребам та інтересам місцевого населення, а й підвищити соціальну згуртованість та активність громадян. Співпраця з місцевими громадськими організаціями, які мають глибоке розуміння потреб громади, здатні активно залучати волонтерів, забезпечує ефективну організацію заходів і залучення різних категорій населення, зокрема молоді, людей з обмеженими можливостями, представників національних меншин.

Організація культурних заходів повинна ґрунтуватися на принципах інклюзивності, що забезпечує доступність культурних послуг для всіх верств населення. Це включає доступність культурних подій для осіб з обмеженими можливостями, забезпечення мультикультурної складової та врахування специфіки різних соціальних груп.

Інклюзивність не лише щодо аудиторії, а й щодо залучення місцевих митців, ремісників, музикантів, акторів та інших представників культурної

сфери. Заохочення творчих ініціатив місцевих талантів дозволяє створювати автентичні культурні продукти, що відображають унікальність кожної громади.

Таблиця 1.4 - Забезпечення інклюзивності в культурних заходах

Категорія населення	Опис заходу	Тип доступності
Особи з інвалідністю	Театральні вистави з сурдоперекладом	Фізична доступність, сурдопереклад
Переселенці	Культурні ініціативи для адаптації	Соціальна підтримка, інтеграція
Іноземці	Локальні культурні тури, фестивалі	Переклад, мультикультурність

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [18]

Регулярне проведення фокус-груп та опитувань серед мешканців допомагає не лише оцінити ефективність культурних заходів, а й виявити невикористані можливості для розвитку культурних ініціатив. Ці опитування повинні бути доступними і для малочасних та соціально вразливих груп населення.

Сучасна організація культурних заходів орієнтована на активне використання технологій для покращення доступу до культурних послуг і розширення їхньої аудиторії. В умовах діджиталізації культурна сфера стає дедалі більш технологічно орієнтованою, що допомагає розвитку нових форм культури, таких як віртуальні виставки, онлайн-концерти та цифрові фестивалі.

Віртуальні заходи та платформи стали дуже популярними після пандемії COVID-19 та подальшої адаптації до нових умов організації культурних подій. Онлайн-платформи дозволяють охопити значно більшу аудиторію, зокрема тих, хто фізично не може брати участь у заходах, а також залучати міжнародну аудиторію. Віртуальні екскурсії, виставки, театральні вистави та фестивалі дозволяють культурним заходам виходити за межі місцевих громад і отримувати широку популярність [12, с. 59-62].

Використання інтерактивних технологій та гейміфікації в культурних заходах стає все популярнішим. Це може бути застосування віртуальної

реальності для створення інтерактивних виставок або використання мобільних додатків для участі у квестах, що розвивають цікавість до культурної спадщини та активізують участь громади.

Застосування аналітики Великих Даних допомагає точніше визначати вподобання аудиторії, моніторити ефективність культурних проєктів і прогнози на майбутнє. Це включає використання технологій машинного навчання для аналізу відгуків учасників подій, що дає можливість краще налаштовувати стратегії розвитку культурної політики.

Сучасні підходи до організації культурних заходів передбачають активне міжсекторальне партнерство, що забезпечує взаємодію між державними органами, місцевими громадами, громадськими організаціями та приватним сектором. Така співпраця відкриває нові можливості для розвитку культурних ініціатив, залучення ресурсів, обміну досвідом і активної участі громадян у культурному житті [12, с. 63-65].

Співпраця з приватними компаніями дозволяє залучати фінансування, а також розвивати пов'язані сфери, такі як реклама, продакшн, дизайн, цифрові технології. Бізнес зацікавлений у підтримці таких ініціатив, оскільки це формує позитивний імідж, розширює партнерські зв'язки, зміцнює стосунки з громадою. У періоди економічної нестабільності спонсорська підтримка допомагає зберігати сталість культурних проєктів і охоплювати ширше коло учасників.

Міжнародне співробітництво з культурними фондами, посольствами та організаціями відкриває доступ до нових знань, фінансової підтримки та професійних обмінів. Участь у грантових програмах, стажуваннях і спільних заходах підвищує кваліфікацію працівників, допомагає інтегрувати локальні ініціативи у світовий контекст і представляти українську культуру за кордоном. Це збагачує середовище в середині країни та посилює міжнародну присутність.

Отже, організація та проведення культурних заходів у територіальних громадах України набуває значення для сталого розвитку місцевих спільнот. Сучасні підходи ґрунтуються на інклюзивності, інноваціях, активній участі

громадян і співпраці між різними секторами. Розвиток технологій відкриває нові шляхи для розширення доступу до культурних послуг, адаптації до соціальних і економічних змін та збереження культурної спадщини [21, с. 68-75]

Залучення громади, впровадження цифрових рішень, розвиток партнерських зв'язків і міжнародне співробітництво підвищують ефективність культурних ініціатив, зміцнюють соціальну єдність і підтримують локальну культурну ідентичність. Це допомагає громадам розвиватися, покращувати якість життя мешканців і стимулювати економічне зростання через культурні та креативні індустрії.

1.2 Теоретико-методичні аспекти оцінювання впливу культурних проєктів на розвиток громад

Культурні проєкти мають значний вплив на розвиток громад, охоплюючи збереження культурної спадщини, економічний розвиток, підвищення рівня життя та зміцнення соціальних зв'язків. Оцінювання впливу цих ініціатив допомагає визначити їх ефективність і коригувати стратегії, що забезпечує стійкий розвиток громади. Культурні заходи можуть стимулювати покращення інфраструктури, зміцнення громадянської ідентичності, розвиток творчого потенціалу та активізацію громадянської участі. Такі проєкти допомагають залучати місцевих мешканців до культурної діяльності, що створює сприятливі умови для соціальної інтеграції та зміцнення громади в цілому. Оцінка їхнього впливу дозволяє глибше зрозуміти, як ці ініціативи змінюють соціальний ландшафт і які конкретні результати вони приносять.

Оцінювання впливу культурних проєктів ґрунтується на різноманітних теоретичних підходах, які визначають основи для вимірювання ефективності та результатів цих ініціатив. Застосування відповідних концепцій дозволяє розробити чітку стратегію для оцінки змін у громаді. В таблиці 1.5 представлені основні концепції, які використовуються для оцінки культурних проєктів. Кожна

з цих концепцій допомагає розкрити різні аспекти культурних ініціатив, визначаючи, як саме вони впливають на громаду, соціальні зв'язки, а також на демократичні процеси.

Таблиця 1.5 - Концептуальні підходи до оцінювання впливу культурних проєктів

Концепція	Опис
Теорія змін	Теорія визначає логіку змін, які має викликати проєкт, і механізми досягнення бажаних результатів. Вона дозволяє формувати чіткі цілі та індикатори для оцінки змін.
Теорія соціального капіталу	Ця концепція наголошує на важливості соціальних зв'язків та взаємодії між членами громади як ресурсу для розвитку. Культурні проєкти можуть допомогти зміцненню цих зв'язків.
Теорія культурної демократії	Теорія орієнтує на забезпечення рівного доступу до культурних благ для всіх членів громади та активну участь у культурному житті, що сприяє розвитку демократичних процесів.

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [8]

Застосування теорій змін, соціального капіталу та культурної демократії дозволяє зрозуміти, як культурні проєкти можуть трансформувати соціальні умови громад, їх розвиток через зміцнення соціальних зв'язків та забезпечення рівного доступу до культурних благ.

Оцінка впливу культурних проєктів передбачає використання різних методологічних підходів, які дозволяють виміряти як негайні, так і довгострокові зміни в громаді. Розглянемо в таблиці 1.6 три основні моделі оцінювання культурних проєктів, кожна з яких фокусується на різних аспектах результативності культурних ініціатив. Моделі включають короткострокові та довгострокові показники ефективності, що дозволяють комплексно оцінити вплив проєктів.

Таблиця 1.6 - Моделі оцінювання впливу культурних проєктів

Модель	Опис
Модель логічної рамки (LogFrame)	Дозволяє чітко сформулювати цілі, результати та індикатори, що дозволяють системно оцінювати ефективність проєкту. Вона використовує логічні зв'язки між діями та результатами.

Продовження таблиці 1.6

Модель оцінки за результатами (Outcome Mapping)	Орієнтована на визначення змін у поведінці учасників та їх взаємодії. Оцінка соціального впливу через зміну ставлення і дій учасників дає можливість оцінити ефективність проєкту.
Модель оцінки за впливом (Impact Evaluation)	Фокусується на довгострокових змінах, спричинених проєктами, особливо у соціально-економічному розвитку громад. Модель дозволяє оцінити, як саме культурні проєкти змінюють стан громади в цілому.

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [8]

Кожна з представлених моделей має свої переваги та підходи до оцінки впливу культурних ініціатив, що дозволяє глибше зрозуміти їхній ефект у соціально-економічному контексті. Моделі логічної рамки, оцінки за результатами та оцінки за впливом можуть доповнювати одна одну, забезпечуючи комплексну оцінку ефективності культурних проєктів.

Оцінювання впливу культурних проєктів є важливим для визначення ефективності цих ініціатив. Застосування різних концептуальних підходів і моделей дає змогу глибше зрозуміти, як культурні проєкти впливають на соціально-економічний розвиток громад, зміцнення соціальних зв'язків і громадянської ідентичності. Теоретичні основи оцінювання і правильний вибір моделей дають можливість отримати точну картину результатів культурних проєктів, що дозволяє коригувати стратегії та досягати сталого розвитку громад [10].

Оцінювання впливу культурних проєктів є ключовим для розуміння ефективності культурних ініціатив та їхнього впливу на громаду. Оскільки культурні проєкти можуть мати різноманітні ефекти - від соціальних до економічних - правильне застосування методичних підходів дозволяє не лише виміряти ці ефекти, але й визначити напрямки для подальшого розвитку культурних ініціатив. Оцінювання впливу культурних проєктів включає декілька

етапів, що передбачають використання різних інструментів збору та аналізу даних [10].

Процес оцінювання культурних проєктів охоплює етапи, які забезпечують структурований збір даних та їх аналіз, що дозволяє оцінити ефективність проєкту та його вплив на громаду. Таблиця 1.7 наводить етапи оцінювання культурних проєктів.

Таблиця 1.7 - Етапи оцінювання впливу культурних проєктів

Етап оцінювання	Опис
Планування оцінювання	Визначення цілей, завдань, методів та інструментів для оцінки ефективності проєкту.
Збір даних	Застосування кількісних і якісних методів для збору необхідних даних.
Аналіз даних	Обробка та інтерпретація зібраної інформації для оцінки результатів проєкту.
Звітність та рекомендації	Підготовка звіту з висновками та рекомендаціями для подальших ініціатив.

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [15]

Процес оцінювання культурних проєктів включає етапи, кожен з яких веде до досягнення об'єктивного результату. Планування оцінювання визначає основні цілі та напрямки процесу, а збір і аналіз даних забезпечують точність оцінки ефективності проєкту. Підготовка звіту та рекомендацій веде до вдосконалення подальших ініціатив.

Індикатори оцінювання дозволяють виміряти результати культурних проєктів. Вони дозволяють оцінити як кількісні, так і якісні зміни, що відбуваються в громаді під впливом культурних ініціатив. Розглянемо індикатори, які використовуються для оцінювання впливу культурних проєктів. Розглянемо в таблиці 1.8 основні типи індикаторів.

Таблиця 1.8 - Індикатори оцінювання впливу культурних проєктів

Тип індикатора	Приклад
Кількісні індикатори	Кількість учасників заходів, обсяг фінансування, кількість створених робочих місць.
Якісні індикатори	Рівень задоволення учасників, зміни в соціальній згуртованості, розвиток культурної інфраструктури.

Індикатори сталості	Здатність громади підтримувати ініціативи після завершення проєкту.
---------------------	---

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [17]

Індикатори оцінювання дозволяють виявити як кількісні, так і якісні зміни в громаді. Кількісні індикатори забезпечують чітку статистичну картину, тоді як якісні індикатори допомагають зрозуміти глибші соціальні зміни, що відбуваються в результаті реалізації культурних проєктів. Індикатори сталості важливі для визначення того, чи матимуть ініціативи довгостроковий вплив на громаду.

Методи збору даних дозволяють оцінити ефективність культурних проєктів та отримати об'єктивну інформацію для подальшого аналізу. Для цього використовуються різноманітні методи, залежно від того, чи потрібно зібрати кількісні чи якісні дані. В таблиці 1.9 розглянемо основні методи збору даних, які використовуються в оцінюванні культурних проєктів.

Таблиця 1.9 - Методи збору даних для оцінювання культурних проєктів

Метод збору даних	Опис
Кількісні методи	Анкети, опитування, статистичний аналіз для збору числових даних.
Якісні методи	Глибинні інтерв'ю, фокус-групи, спостереження для збору детальних, якісних відомостей.
Змішані методи	Поєднання кількісних і якісних методів для більш глибокого аналізу ефективності проєкту.

Джерело: самостійно розроблено автором

Багато учасників можуть бути не готові відкрито висловлювати свою думку або можуть бути зацікавлені в позитивному представленні проєкту, що знижує об'єктивність отриманих даних. У таких випадках можна застосовувати анонімні методи збору даних або забезпечити умови для анонімності учасників, щоб вони почувалися вільно в наданні чесних відгуків. Навіть з такими заходами можуть виникати труднощі у забезпеченні повної та точної інформації про ефективність культурних проєктів.

Оцінювання культурних проєктів допомагає підвищити ефективність використання ресурсів, розвивати культурну політику та зміцнювати довіру з

боку громади. Для того щоб оцінювання приносило реальну користь, потрібно не лише описувати проблеми, а й формувати бачення шляхів розвитку та вдосконалення процесу [17, с. 577-578].

Відсутність узгоджених стандартів та показників - це перешкода для системного аналізу культурних ініціатив. Розробка уніфікованих методик дозволить порівнювати дані між різними проєктами, регіонами та країнами, що відкриє можливості для створення масштабніших досліджень, аналітики та прогнозування. Розглянемо таблицю 1.10.

Таблиця 1.10 - Приклади стандартів оцінювання

Категорія	Приклад індикатора
Соціальний вплив	Рівень залученості громади, зміни в довірі
Економічний вплив	Приріст доходів місцевого бізнесу
Культурна значущість	Збереження/відродження традицій
Емоційний вплив	Задоволеність учасників, підвищення мотивації

Джерело: самостійно розроблено автором

Стандартизація допоможе уникнути хаотичного підходу та дозволить формувати узагальнені звіти для розробки культурної стратегії на різних рівнях.

Сучасні цифрові засоби відкривають можливості для автоматизації збору й аналізу даних, зниження витрат і підвищення точності результатів. Сюди належить використання онлайн-опитувальників, аналітики соціальних мереж, мобільних застосунків для збору відгуків, а також штучного інтелекту для обробки великих обсягів даних. Розглянемо таблицю 1.11.

Таблиця 1.11 - Приклади цифрових рішень для оцінювання

Засіб	Приклад використання
Онлайн-платформи	Опитування учасників після заходів
Соціальні мережі	Вимірювання рівня обговорення, охоплення аудиторії
Мобільні застосунки	Збір геоданих, фото, відгуків
Big Data/AI	Автоматичний аналіз великих обсягів інформації

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [25]

Використання цифрових рішень розширює масштаби й глибину оцінювання, роблячи його швидшим та менш витратним.

Якість оцінювання залежить від компетенцій тих, хто його проводить. Системне навчання фахівців, впровадження тренінгів, обмін досвідом між регіонами чи країнами забезпечує професіоналізацію цієї сфери. Розглянемо таблицю 1.12.

Таблиця 1.12 - Темі навчальних програм для спеціалістів з оцінювання

Напрямок підготовки	Очікуваний результат
Методи якісного дослідження	Збір і аналіз інтерв'ю, фокус-груп
Методи кількісного аналізу	Обробка статистичних даних
Робота з цифровими рішеннями	Використання онлайн-сервісів, AI
Етичні аспекти	Забезпечення конфіденційності, добровільності

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [21]

Підготовка кадрів підвищує не лише якість оцінювання, а й довіру до його результатів серед замовників, учасників і громади.

Реальна картина впливу проєктів можлива лише тоді, коли мешканці громади стають учасниками оцінювання. Це збільшує достовірність даних та підвищує зацікавленість населення у культурних процесах. Розглянемо таблицю 1.13.

Таблиця 1.13 - Форми залучення громади

Форма	Приклад
Громадські обговорення	Зустрічі, воркшопи, де збираються пропозиції
Анкетування	Онлайн чи офлайн опитування мешканців
Спільні ініціативи	Залучення волонтерів до оцінки результатів
Збір історій/наративів	Усні чи письмові свідчення про зміни

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [24]

Залучення громади робить оцінювання справедливим і реалістичним, адже враховує погляди тих, кого ці проєкти безпосередньо стосуються.

Розробка стандартів, цифрові рішення, підготовка кадрів та участь громади формують основу сучасного оцінювання культурних проєктів. Такий підхід дозволяє не лише вимірювати досягнення окремих ініціатив, а й будувати культурну політику, що відповідає реальним потребам суспільства.

Таким чином, оцінювання впливу культурних проєктів на розвиток громад є необхідним процесом, що дозволяє не лише забезпечити ефективне використання ресурсів, а й гарантувати сталий розвиток культурної сфери. Застосування різноманітних підходів і методів дає змогу здійснювати глибокий аналіз результатів проєктів, що дає підстави для розробки рекомендацій щодо покращення ефективності ініціатив. Розуміння основних викликів у процесі оцінювання та пошук можливих шляхів його вдосконалення підвищують якість культурних проєктів, їх здатність відповісти на потреби місцевих громад і забезпечити сталий позитивний вплив на соціально-економічний розвиток. Це дозволяє зробити культурні ініціативи більш релевантними та орієнтованими на реальні потреби суспільства.

РОЗДІЛ 2 АНАЛІЗ СУЧАСНИХ ПРАКТИК ПРОВЕДЕННЯ КУЛЬТУРНИХ ЗАХОДІВ У ГРОМАДАХ

2.1. Практики проведення культурних заходів у громадах

Запровадження культурних ініціатив у Яворівській територіальній громаді спрямоване на зміцнення соціальних зв'язків та розвиток місцевої ідентичності. Щорічний відкритий фестиваль «Яворівські візерунки» об'єднує мешканців різного віку та професій: від народних майстрів до учасників молодіжних вокальних ансамблів. Такий захід стає майданчиком для обміну досвідом, популяризації традиційного ремесла та залучення інвестицій у креативний сектор.

Головним елементом успішного проведення подій у громаді є системне залучення партнерів, таких як, місцевих підприємців, закладів освіти та громадських організацій. Завдяки цьому відбуваються як масштабні вуличні виставки сучасного мистецтва, так і камерні майстер-класи з писанкарства та кераміки. Спільне планування надає можливість врахувати інтереси різних груп населення, а також забезпечити необхідну матеріально-технічну підтримку.

Організаційні практики Яворівської громади займають поетапне бюджетування заходів із залученням коштів як із місцевого бюджету, так і через грантові програми обласного та державного рівня. Наприклад, фінансова підтримка фестивалю «Яворівська осінь» у 2024 році була забезпечена за рахунок співфінансування: 60 % - з бюджету громади та 40 % - за грантом Львівської облдержадміністрації. Такий підхід сприяє підвищенню прозорості, контролю ефективності витрат та стимулює громаду до пошуку додаткових ресурсів [22].

Сучасні форми проведення заходів у Яворівській громаді використовують цифрові платформи для промоції та онлайн-трансляцій. Це збільшує охоплення глядацької аудиторії - від мешканців віддалених сіл до української діаспори за кордоном. Інтерактивні елементи, такі як відео-арту на фасадах історичних

будівель та QR-квести з історичними пам'ятками, підтримують інтерес учасників і формують позитивний імідж громади поза її межами.

Таблиця 2.1 - Розподіл бюджетного фінансування Яворівської територіальної громади 2024 р.

Стаття видатків	Бюджет (млрд.грн)
Соціальний захист громадян	85,7
Підтримка ветеранів війни	2,4
Охорона здоров'я	37,2
Освіта	32,8
Культура та медіапростір	1,9
Спорт	1,3
Цифрова трансформація	0,5
Наука	0,8
Підтримка бізнесу	5,6

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [22]

Аналіз бюджетних видатків Яворівської громади на 2024 рік показує, що пріоритетними напрямками залишаються соціальний захист населення, охорона здоров'я та освіта. Саме ці напрямки отримали найбільші фінансові ресурси, що говорить про прагнення місцевої влади підвищити рівень добробуту мешканців і вкладати в розвиток людського потенціалу громади.

Таблиця 2.2 - Розподіл бюджетного фінансування Яворівської громади у сфері культури та інформаційної політики на 2024 рік

Стаття видатків	Бюджет
Функціонування та розвиток суспільного медіа, забезпечення інформаційної безпеки держави	0,45 млрд грн
Забезпечення розвитку української культури шляхом підтримки театральних та концертних організацій	0,32 млрд грн

Продовження таблиці 2.2

Фінансова підтримка ініціатив у сфері культури і креативних індустрій, популяризація читання впродовж життя	0,18 млн грн
Виробництво та розповсюдження фільмів і серіалів патріотичного спрямування (Держкіно)	0,12 млн грн

Джерело: самостійно розроблено автором на основі [22]

«Культура та інформаційна політика відіграють ключову роль у підтримці тила та протидії гібридним загрозам. У новому бюджеті Яворівської громади враховано пріоритети галузі з урахуванням нинішніх потреб», - зазначив т.в.о. начальника відділу культури Яворівської міської ради. З цього випливає, що асигнування на культуру та медіа в громаді, ймовірно, зростуть у другому році війни. Підвищений попит на культурні заходи як засіб консолідації мешканців, необхідність протидії дезінформації та посилення інформаційної безпеки, а також підтримка творчих ініціатив у складних умовах вимагають додаткових ресурсів.

Хоча локальні обмеження, запроваджені під час пандемії COVID-19, позначилися на форматах проведення заходів (перехід багатьох подій в онлайн, скорочення масштабів), нинішні виклики воєнного часу виявилися значно більш визначальними. Десять місяців тому у Яворові теж сумнівалися, чи доречно вкладати кошти в культуру під час збройного конфлікту, але досвід показав: ігнорувати культурне життя громади неможливо [22].

Незважаючи на близькість до лінії фронту, у Яворівській громаді продовжуються фестивалі, концертні програми та книжкові презентації. Аналогічно до загальноукраїнських досліджень Київського міжнародного інституту соціології, де 60 % опитаних відвідали бодай один захід протягом року, більшість місцевих мешканців також активно долучаються до публічних вшанувань пам'яті, концертів і екскурсій. Це говорить про незмінну потребу громади у творчому та культурному обміні навіть у надскладних обставинах [23].

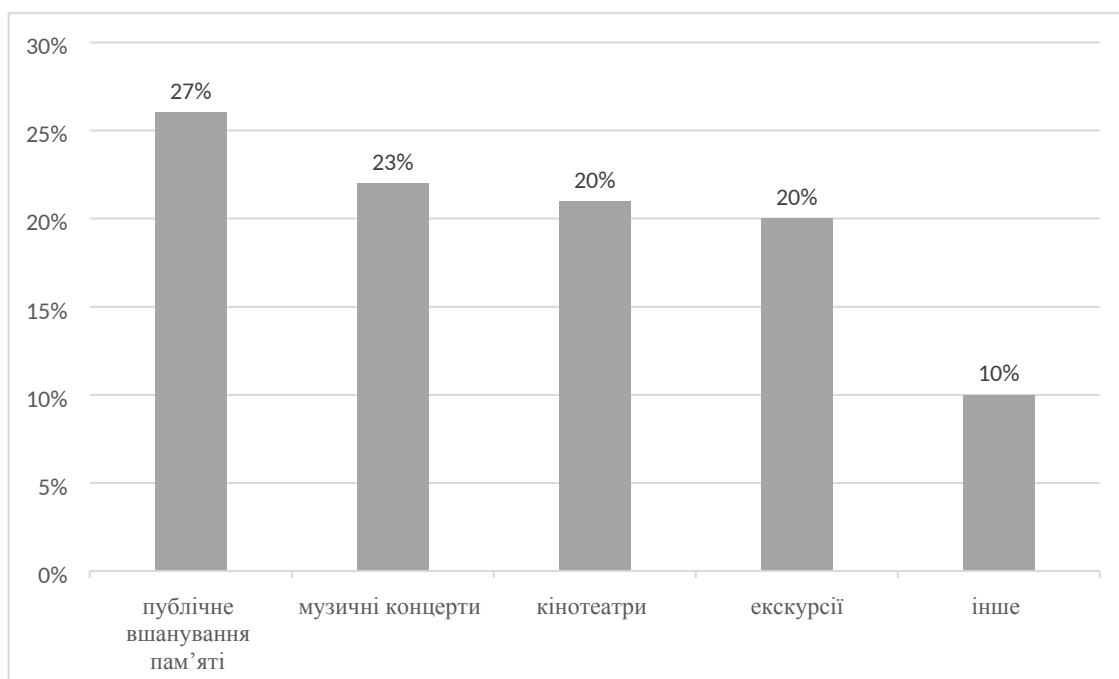

Рисунок 2.2 - Культурні заходи які проводяться найчастіше

Джерело: розроблено автором на основі [23]

Більшість респондентів Яворівської громади вказали на високий рівень задоволеності якістю культурних заходів українською мовою, а 89 % позитивно оцінили будь-які продукти, створені українськими митцями або на території України.

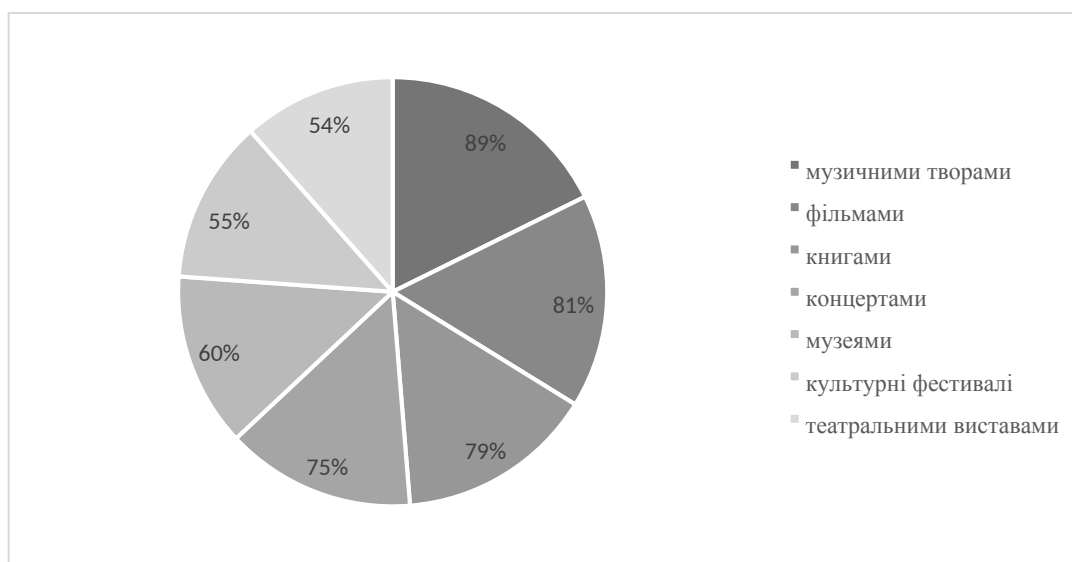

Рисунок 2.3 Задоволеність українців якістю продукту, створеного українськими митцями

Джерело: розроблено автором на основі [23]

Розглянемо стан культури на прикладі Яворівської територіальної громади. Станом на 2024 рік мережа культурних закладів громади займає [4; 30]

- три будинки культури (м. Яворів, с. Новояворівськ, с. Потелич),
- два палаци культури (сmt Гійче, с. Лаврове),
- сім мистецьких та дитячих творчих студій,
- одну централізовану бібліотечну систему (15 філій для дорослих і дітей),
- культурно-освітній центр «Яворівський шлях»,
- комунальну установу «Яворівський краєзнавчий музей»,
- муніципальну студію народної пісні та танцю,
- Міський методичний центр культури й клубної роботи.

У 2023 році загальний обсяг видатків Яворівської громади на сферу «Культура» становив 12 345,200 тис. грн, що на 27 % більше, ніж у 2022 році, і на 40 % більше, ніж у 2021 році. Зокрема:

Загальний фонд - 10 620,360 тис. грн (86,0 %).

Спеціальний фонд - 1 724,840 тис. грн (14,0 %), у тому числі:

бюджет розвитку - 230,100 тис. грн (1,9 %),

власні надходження закладів культури - 470,460 тис. грн (3,8 %)

доходи від господарської діяльності - 1 024,280 тис. грн (8,3 %).

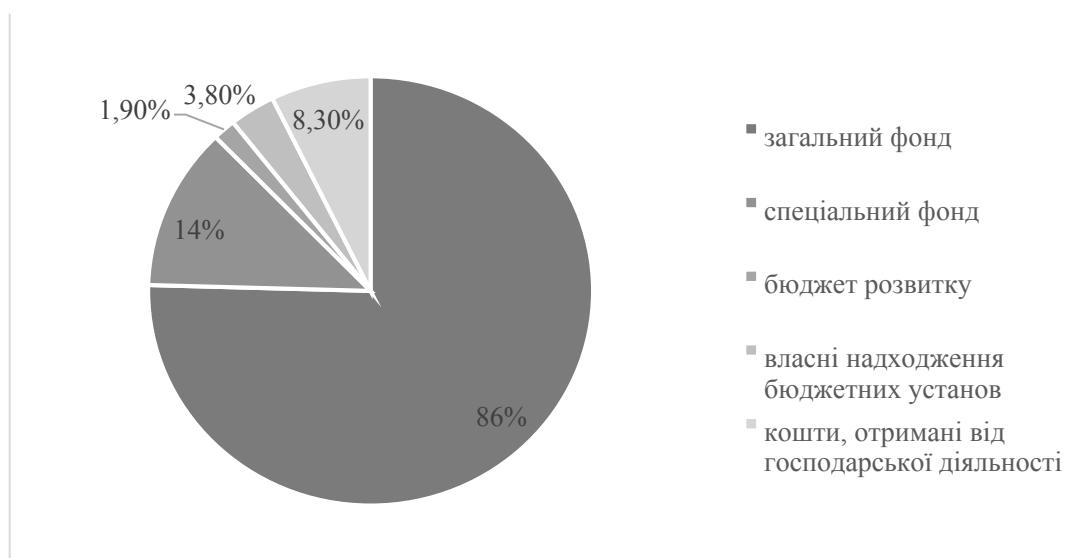

Рисунок 2.4 - Розподіл фінансування галузі «Культура» в 2023 році

Джерело: розроблено автором на основі [31]

Розподіл між основними напрямками діяльності управління (бюджетними програмами):

Програма «Бібліотечне обслуговування громади» - 10 020,000 тис. грн (20,0 %).

- Програма «Підтримка будинків і палаців культури, клубів та центрів дозвілля» - 7 860,000 тис. грн (15,9 %).

- Програма «Мистецька освіта в дитячих школах естетичного виховання» - 17 800,000 тис. грн (30,0 %).

- Програма «Функціонування інших закладів культури та мистецтва» - 12 650,000 тис. грн (22,4%), у тому числі:

- Краєзнавчий музей - 9 700,000 тис. грн (19,3 %).

- Студії народної творчості та інші культурно-освітні платформи - 2 950,000 тис. грн (5,9 %)

- Програма «Культурно-мистецькі заходи та охорона спадщини» - 1 020,000 тис. грн (2,0 %), у тому числі:

- виготовлення меморіальних дощок та маркування історичних місць - 65,000 тис. грн (0,1 %).

- Проведення фестивалів, виставок, концертів - 955,000 тис. грн (1,9 %).

- Програма «Реставрація та охорона місцевих пам'яток архітектури» - 1 400,000 тис. грн (2,6 %).

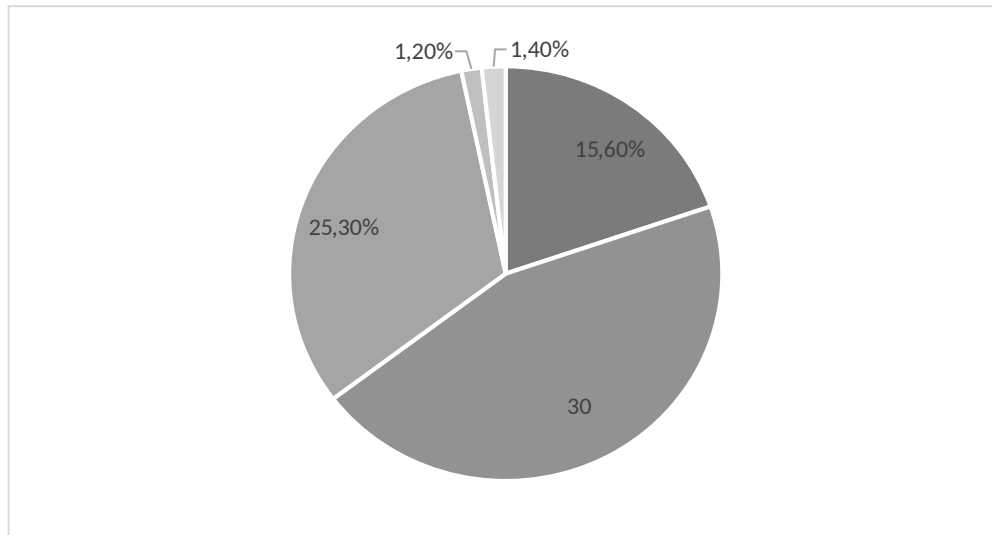

Рисунок 2.5 - Розподіл фінансування галузі «Культура» між основними напрямками в 2023 році

Джерело: розроблено автором на основі [31]

На основі наведених даних щодо Яворівської громади можна зробити такі висновки стосовно фінансування сфери культури:

- Мистецька освіта у дитячих школах естетичного виховання отримує найбільшу частку коштів - 35,5 % (17 800,0 тис. грн), що говорить про пріоритет у підготовці кваліфікованих фахівців і довгострокове інвестування в людський капітал культури.
- Інші заклади культури та мистецтва (краєзнавчий музей, студії народної творчості тощо) отримують 25,2 % (12 650,0 тис. грн), що підкреслює важливість різноманітної культурно-освітньої інфраструктури громади.
- Бібліотечне обслуговування забезпечене на рівні 20,0 % (10 020,0 тис. грн), що акцентує роль бібліотек як центрів неформальної освіти, громадських зустрічей і культурного дозвілля.
- Будинки та палаци культури, клуби й центри дозвілля фінансуються на 15,7 % (7 860,0 тис. грн), що говорить про підтримку ключових локацій для проведення масових заходів і дозвілля населення.

- Культурно-мистецькі події та охорона спадщини мають тільки 2,0 % (1 020,0 тис. грн), з яких переважна частина - на проведення фестивалів і виставок, а мінімальна - на маркування й реставрацію пам'ятних місць (0,1 %).

- Реставрація та охорона пам'яток архітектури забезпечена 2,6 % (1 400,0 тис. грн), що показує початковий, але поки недостатній рівень уваги до збереження матеріальної спадщини.

Отже, в Яворівській громаді пріоритетними напрямками є мистецька освіта, розвиток мережі бібліотек та підтримка музейно-краєзнавчих і творчих студій. Водночас потребує зміцнення фінансування напрями культурно-мистецьких заходів і заходів із охорони культурної спадщини, які є важливими для згуртування громади та збереження її історико-культурного надбання.

Досвід Яворова говорить про правильність організаційних практик у надскладних умовах, наприклад, локальні культурні платформи переходять на змішаний формат (офлайн + online), запроваджують інтерактивні мистецькі локації просто неба, а також долучають мешканців до волонтерських ініціатив. Для детального розуміння способів фінансування й організації таких подій проведено серію інтерв'ю з відповідальними за культурну політику громади. Перший блок запитань стосувався джерел фінансування та ризиків, другий - порядку планування заходів (вибір локацій, програми, взаємодія з митцями) і стратегій комунікації з аудиторією (соцмережі, громадські ЗМІ, партнерські мережі). Результати показали, що основні виклики полягають у пошуку ресурсів для підтримки живих подій та зменшення логістичних ризиків у період воєнних загроз, що спонукає громаду розробляти запасні сценарії, зміцнювати співпрацю з місцевим бізнесом і шукати додаткові грантові можливості.

Досвід Яворівської громади показує високий рівень згуртованості та творчого підходу до організації культурного життя навіть у надскладних умовах. Наприклад, багато традиційних подій тепер відбуваються у змішаному форматі: частина програми транслюється онлайн, що допомагає залучити до участі мешканців із віддалених сіл і навіть українську діаспору, водночас інша частина

відбувається в очному режимі з дотриманням усіх безпекових норм. Такий підхід розширює аудиторію заходів і забезпечує сталий взаємозв'язок між організаторами та глядачами.

Важливою новизною стало використання інтерактивних мистецьких локацій просто неба. Під відкритим небом встановлюють мобільні арт-інсталяції, сцени для невеликих концертів і майстер-класів, що надає змогу уникнути ризиків, пов'язаних із перебуванням у закритих приміщеннях та перетворити вуличні простори Яворова на справжні мистецькі кластери. Часто до організації таких локацій залучаються місцеві школярі та студенти мистецьких студій - вони допомагають з оформленням, проводять екскурсії та короткі екскурсійно-освітні програми просто неба.

Ще один основний елемент - волонтерська підтримка заходів. Мешканці громади охоче долучаються до різних ролей: від зустрічі гостей і взаємодії автотранспорту до організації благодійних ярмарків та збору коштів на потреби ЗСУ. Це знижує навантаження на бюджет громади та зміцнює відчуття спільності та відповідальності.

Для системного аналізу усіх цих практик було проведено серію інтерв'ю з керівниками і працівниками відділу культури, представниками місцевої влади та організаторами проєктів. Перший блок запитань скерували на виявлення основних джерел фінансування - місцевий бюджет, спонсорські внески підприємців, гранти від обласних і міжнародних фондів, а також власні надходження від платних майстер-класів і продажу сувенірної продукції. Особливу увагу приділили виявленню фінансових ризиків: затримка надходжень, скорочення грантового фінансування через зміну пріоритетів донорів, а також можливі втрати в разі відміни живих подій через загострення безпекової ситуації.

Другий блок інтерв'ю розкрив організаційні алгоритми, як обирають найбільш безпечні та водночас привабливі локації, які критерії використовують при формуванні програми (комбінування патріотичних та розважальних елементів, залучення як професійних, так і аматорських колективів),

налагодження комунікації з митцями, волонтерами та спонсорами. Окремо обговорювалися стратегії просування подій, такі як, заповнення соціальних мереж анонсами та трансляціями, партнерство з місцевими онлайн-виданнями тощо.

Таблиця 2.3. - Ризики та способи забезпечення фінансової стійкості культурних проєктів Яворівської громади в умовах війни

Ризик	Сутність проблеми	Інструменти подолання
Скорочення бюджетних асигнувань через перенаправлення коштів на оборонні потреби	Зменшення частки видатків на культуру в місцевому бюджеті під тиском потреб територіальної оборони.	Активний пошук спонсорів серед місцевого бізнесу, залучення грантових програм, оптимізація витрат через спільні закупівлі та колаборації.
Обмеженість управлінської автономії закладів культури	Необхідність погодження кожного проєкту з обласними та державними структурами, що затримує реалізацію.	Делегування повноважень на рівень громади щодо розподілу коштів, встановлення прямих каналів комунікації з центральними органами культури.
Непередбачувана безпекова ситуація	Неможливість точного планування через ризик повітряних тривог і евакуаційних заходів.	Формування адаптивних сценаріїв проведення (кілька запасних форматів), регулярний аналіз ризиків та моніторинг безпекової обстановки.
Зниження платоспроможності населення	Економічні наслідки війни обмежують можливості придбання квитків або участі в платних подіях.	Проведення безкоштовних або пільгових заходів, розробка гнучких цінових моделей, пошук нових аудиторій через онлайн-трансляції.

Джерело: розроблено автором на основі [Додаток А]

В Яворівському будинку культури «Павутинка» хореографічний проєкт «Тіні Карпат» було реалізовано в максимально безпечному та адаптивному форматі - локальна сцена на подвір'ї закладу працювала з обмеженою кількістю глядачів, водночас виступ трансливався наживо на офіційній сторінці громади у Facebook. У програмі використали авторську музику місцевих композиторів і фрагменти національних мелодій, поєднані з сучасними електронними партіями. Візуальне оформлення танцювальних постановок доповнили відеомапінгом із кадрами яворівських лісів і полів, що створювало ефект безперервного зв'язку між рухом танцюристів і природою. Організатори також запросили школярів із

місцевої школи мистецтв на майстер-клас із елементів сучасної хореографії, займаючи нове покоління брати участь у культурному житті громади.

Система відбору проєктів громадського бюджету діяла прозоро - кожен мешканець міг зареєструвати свою ідею в електронній формі, після чого ініціативи проходили експертне оцінювання за критеріями суспільної значущості, інноваційності та реалістичності бюджету. «Тіні Карпат» отримали 192 голоси - найбільше серед великих проєктів - і завдяки цьому грант у 80 000 грн пішов на оплату технічного обладнання (світло, звук), гонорари хореографам і виготовлення костюмів [32].

У лютому 2024 року виставка «Чому я лишаюся вдома» на Соборній площі стала народною ініціативою, бо понад два десятки волонтерів допомагали чергувати біля фотографій, проводили тематичні екскурсії для гостей громади та виготовляли інформаційні буклети з розповідями героїв [30]. Завдяки спонсорству місцевих підприємців були встановлені мобільні стенди із захисним склом, що допомогло експонатам вистояти навіть під час дощу. Кожен із десяти фотопортретів супроводжувався QR-кодом, за яким охочі могли перейти до повного відеоінтерв'ю з учасником проєкту [27].

Окрім глядацької комунікації, організатори зібрали понад 500 письмених свідчень мешканців про те, чому вони залишилися в Яворові, які розмістили в онлайн-архіві громади. Паралельно у місцевій школі мистецтв для підлітків провели цикл творчих майстерень із виготовлення авторських світлин - під керівництвом професійних фотографів молодь вчилася створювати документальні образи свого повсякдення під час війни.

Обидві події - «Тіні Карпат» і «Чому я лишаюся вдома», показали синергію офлайн- та онлайн-форматів, волонтерської та професійної підтримки, місцевої ініціативи та міжнародного партнерства. Вони збагатили культурне середовище громади й стали способом консолідації жителів, підтримки морального духу й збереження історичної пам'яті Яворівщини в найскладніший час [30].

Влітку 2023 року щосуботи в міському парку «Героїв Яворівщини» відбувалися безкоштовні кінопокази просто неба, організовані місцевою ГО «Арткруг» за підтримки Яворівської міської ради та спонсорів із підприємців громади [30]. На екрані показували українські фільми різних жанрів - від комедій до документальних стрічок - і поруч із кіноустановкою завжди діяли QR-коди для добровільних пожертв. Якщо лунав сигнал повітряної тривоги, показ негайно призупиняли або переносили до найближчого укриття, щоб глядачі могли безпечно перечекати тривогу й повернутися до перегляду.

На початку 2024 року в концертному залі «Юність Яворова» відбулася прем'єра гумористичного мюзиклу «Не восьме березня» від акторського об'єднання «Звичайні люди». Весь прибуток від продажу квитків (42 106 грн) і добровільні пожертви глядачів (14 320 грн) передали волонтерській групі «Яворівська варта» на закупівлю позашляховика для потреб ЗСУ [28]. У виставі з гумором і щирістю показали будні танцювальних колективів у воєнний час, наприклад, труднощі зі складом учасників та обмеження на репетиції. Під час виконання патріотичної пісні в залі панувала така емоційна піднесеність, що після фінальних акордів публіка довго не покидала зал, стоячи й аплодуючи.

У межах тієї ж постановки педагогка Яворівської школи мистецтв представила авторський театральний проєкт «Якби не ти». Цей задум - особиста концепція постановниці, яка втратила чоловіка на фронті, будучи вагітною. Через серію сцен, пісень і танцювальних етюдів вона розповідає їхню історію кохання від першої зустрічі до трагічного розриву, використовуючи мистецтво як спосіб прожити біль і подарувати надію громади.

Навесні 2024 року концертний зал Яворова став справжнім центром культурного життя громади. Щотижня на сцені з'являлися виконавці з різних музичних жанрів - від акустичного інді та джазових колективів до рок- та електронних гуртів, а також сольні виступи популярних українських співаків і співачок. Окрім концертних програм, зал приймав тематичні вечори: джазові імпровізації з місцевими музикантами, вечори авторської пісні у форматі

«відкритого мікрофона» й акустичні сесії молодих виконавців. Завдяки такій різноманітності заходів мешканці мали змогу відкривати для себе нові музичні й емоційні горизонти, що дуже важливо в умовах постійного стресу [28].

Організаційно концерти супроводжувалися комплексною промоцією, коли анонси з'являлися у місцевих ЗМІ й соцмережах та й у партнерських пабліках суміжних громад, що допомагало залучити гостей з навколишніх сіл. Вхідні квитки продавалися як онлайн, так і в касі залу, з гнучкою системою цінових категорій - від соціальних (для пенсіонерів і студентів) до VIP-місць із частиною благодійного внеску. Виручені кошти частково спрямовували на організаційні потреби, а частину - перераховували на місцеві волонтерські ініціативи та підтримку ветеранів.

Окрему увагу приділили співпраці з місцевими школами та творчими студіями - учні музичних класів отримували можливість брати участь у концертних проектах як бек-вокалісти або члени ансамблів, а лауреати шкільних творчих конкурсів отримували безкоштовні квитки та можливість виступу на професійній сцені [30].

Разом з цим у мистецькій майстерні «Гончарне коло» для дітей організовують розгорнуті курси з гончарства та художнього розпису кераміки. Програма занять займає ознайомлення з різними видами глини, її властивостями та прийомами формоутворення на гончарному крузі, а також етапи підготовки та нанесення авторських розписів. Діти працюють над індивідуальними проєктами - від створення простих підсвічників до більш складних декоративних ваз та тарілок, які потім експонуються на виставках у міському культурно-освітньому центрі.

Разом із практичними навичками учасники опановують емоційно-терапевтичні техніки - робота з пластичними матеріалами допомагає виражати внутрішні переживання, долати тривожність і розвивати впевненість. За підсумками кожного курсу організовується міні-ярмарок виробів, де діти

можуть представити свої роботи широкій публіці - це стимулює їхній творчий ріст і відкриває можливості для майбутніх художніх проєктів.

2.2. Оцінка впливу сучасних культурних проєктів на розвиток громад

Навесні 2024 року концертний зал «Юність Яворова» перетворився на справжній майданчик для культурних експериментів та громадських ініціатив. Крім регулярних виступів відомих українських гуртів і сольних виконавців, тут відбувалися музичні лабораторії за участі локальних музикантів і студентів Яворівської мистецької школи - спільні імпровізаційні сесії, семінари з композиторської майстерності та вечори етно-електронних міксів, де традиційні мелодії лемківського та бойківського регіонів перепліталися з сучасним звучанням. Для молодіжної аудиторії проводилися «джерм-джерм нації» - відкриті репетиції колективів, на яких будь-який охочий міг приєднатися до створення музики наживо.

Кожен концерт супроводжувався тематичною інтерактивною зоною в фойє - локації з VR-технологіями, де відвідувачі могли віртуально «прогулятися» видатними краєвидами Яворівщини під акомпанемент живого музичного запису, а також фотозони з інсталяціями локальних художників. Організатори передбачили комфортні зони відпочинку з кавою й місцевими солодощами, а для сімей із дітьми - дитячий куточок із аніматорами та творчими майстер-класами під час концертних пауз.

У партнерстві з Яворівським лікєро-горілчаним заводом та мережею еко-кафе «Дубовий гай» на декількох вечорах частину виручки було направлено на облаштування громадського простору біля міської бібліотеки - модернізацію лавок, встановлення книжкових альтанок та озеленення. Одночасно з концертами відбувалися стрімінги в соціальних мережах із залученням амбасадорів громади - місцевих активістів і лідерів думок, що дозволяло збільшити охоплення події та підтримати інтерактивну комунікацію з аудиторією [30].

У межах програми «Мистецтво в громаді» відділ культури Яворівської міськради започаткував серію благодійних концертів-зборів, де національні виконавці виступали без гонорарів, а всі квитки продавалися за добровільним внеском. Кошти спрямовували на два напрями: проведення музичних терапевтичних сесій для ветеранів АТО/ООС та оновлення сценічного обладнання в будинках культури сіл громади [30].

Продовжуючи аналіз культурних ініціатив Яворівської громади у весняний період 2024 року, важливо відзначити, що концертний зал «Юність Яворова» став центром дозвілля та локацією для об'єднання громади довкола спільних цінностей, особливо в умовах війни. Саме тут мистецтво стало тим простором, де жителі міста могли відволіктись від щоденних тривог та знайти підтримку, емоційне розвантаження та натхнення для дій. Через музику, перформанси та міждисциплінарні мистецькі події вдалося створити атмосферу співпричетності та культурної стійкості.

Особливої уваги заслуговує формат «концертів-на-надії», започаткований навесні як новий підхід до культурного волонтерства. Їх ідея полягала в тому, щоб кожен захід не лише мав естетичну цінність, а й конкретну соціальну мету - збір коштів на прицільні ініціативи - від закупівлі турнікетів для військових до фінансування психологічної допомоги дітям, які втратили рідних. На кожному заході було запроваджено інтерактивну «стіну надії» - простір, де відвідувачі залишали власні послання, побажання або спогади про мирний Яворів. Згодом їх зібрали в міні-виставку, яку експонували в міському центрі надання соціальних послуг.

Водночас окремо потрібно відзначити активність локальних майстерень, які залучилися у простір концертного залу. Наприклад, глиняна студія «Керамуточка» організувала серію паралельних подій для дітей внутрішньо переміщених осіб - майстер-класи з гончарства, бісероплетіння, а також арт-терапевтичні сесії, під час яких діти створювали «обереги миру» - символічні вироби, що потім дарували волонтерам, військовим або залишали в пам'ятних

місцях громади. Ці активності стали частиною психоемоційної реабілітації, адже надали можливість дітям через творчість виразити власні страхи, мрії та переживання та отримати зворотний зв'язок.

Також, було активізовано співпрацю із закладами освіти. Студенти місцевих коледжів культури та педагогічного факультету проводили навчальні блоки та практику під час підготовки заходів. Це дало їм унікальний досвід реалізації реальних культурних проєктів, сформувало навички командної роботи та кризового менеджменту, що цінно в умовах війни.

Таблиця 2.6 - Загальна оцінка культурного заходу «Концерти-на-надії» у концертному залі «Юність Яворова»

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			8,9
Інтерактивність та новизна формату			9,1
Співпраця з локальними партнерами та освітніми закладами			8,4
Інклюзивність та соціальна спрямованість			9,0
Просування та онлайн-присутність		6,3	

Джерело: сформовано автором на основі [Додатки Г, Г, Д]

Ознайомитись з відповідями кожного респондента можна в додатках Г-Е.

Оцінювання культурного заходу, що відбувся навесні 2024 року в концертному залі «Юність Яворова», говорить про його загальний успіх і вплив на соціокультурне життя громади, хоча інші елементи залишаються такими, що потребують майбутнього вдосконалення. Захід став осередком творчої активності та перетворився на платформу для взаємодії митців, активістів, освітян і мешканців міста. Завдяки цій програмі, яка займала музичні лабораторії, інтерактивні VR-зони, майстер-класи для дітей, благодійні збори та тематичні виставки, було досягнуто високого рівня залучення громади. Люди ставали глядачами й брали участь у створенні мистецького середовища, що й підвищило емоційну цінність події.

Особливе місце посідали формати, котрі об'єднували мистецтво та соціальну відповідальність, наприклад, концертні вечори з добровільними

внесками, організовані на підтримку ветеранів, родин загиблих військових та оновлення культурної інфраструктури Яворівської громади. Такі заходи стали прикладом культурного волонтерства, де музика, творчість і людська емпатія перетворювалися на реальні дії. Висока оцінка різноманітності програми пояснюється також тим, що подія об'єднала традиційні культурні елементи з сучасними підходами, охопивши різні вікові та соціальні групи - від дітей внутрішньо переміщених осіб до студентів мистецьких навчальних закладів і ветеранів бойових дій.

Але, попри загальну успішність, існують сфери, які потребують поліпшення. Наприклад, співпраця з іншими організаціями залишилася на середньому рівні, що говорить про часткове використання потенціалу партнерств, як з національними інституціями, так і з міжнародними культурними фондами. Це обмежило можливості для залучення додаткових ресурсів, медійного висвітлення та розширення впливу події за межі регіону. Також потребує уваги питання доступності, хоча було створено комфортні зони для сімей з дітьми, організатори могли би посилити інклюзивність заходу, забезпечивши умови для людей з інвалідністю, саме налаштовані маршрути, супровід або сурдопереклад.

Особливою залишилася сфера просування та маркетингу. Зафіксовано низький рівень комунікаційної присутності, що обмежило охоплення аудиторії. У майбутньому доцільно приділити більше уваги створенню повноцінної інформаційної кампанії, наприклад, через залучення професійних SMM-спеціалістів, співпрацю з локальними ЗМІ та використання креативних онлайн-інструментів для популяризації подій.

Таблиця 2.7 - Потенційний вплив культурного заходу «Юність Яворова» на соціальний та людський капітал громади

Сфери впливу	Результати впливу
Соціальна згуртованість	Захід об'єднав представників різних вікових та соціальних груп, створивши середовище взаємної підтримки, спільної творчості та культурного діалогу
Культурна освіченість	Участь локальних музикантів, майстрів і студентів сприяла передачі знань, збереженню традицій та розвитку культурної ідентичності громади

Продовження таблиці 2.7

Психоемоційна підтримка	Через музичні терапевтичні сесії та арт-майстерні учасники отримали можливість емоційного розвантаження та самовираження в умовах війни
Благодійність і волонтерство	Формат концертів-на-надії активізував громадське волонтерство, залучивши мешканців до збору коштів на потреби ЗСУ та місцевих ініціатив
Освітній розвиток молоді	Студенти отримали практичний досвід у сфері культурного менеджменту, організації заходів та кризової комунікації
Місцева економіка	Участь підприємств (еко-кафе, майстерні) стимулювала локальний бізнес, а частина прибутку була спрямована на благоустрій міського простору

Джерело: самостійно сформовано автором

Аналіз впливу сучасного культурного проєкту, реалізованого у концертному залі «Юність Яворова» навесні 2024 року, показує велику роль таких ініціатив у розвитку громадського життя, посиленні соціальної згуртованості та формуванні культурної стійкості. Подія вирізнялася інноваційним підходом до культурного формату, що поєднував традиційне мистецтво з новітніми технологіями, саме, VR-просторами, етно-електронними міксами, інтерактивними зонами й відкритими джем-сесіями. Це допомогло залучити нову аудиторію та сформувати простір для вільної творчості для культурного експерименту [29].

Великим був і вплив на соціальну сферу. Через формат концертів-на-надії організатори об'єднали мистецтво з волонтерством, активізувавши громаду до конкретних дій - збору коштів на підтримку ЗСУ, реабілітаційні програми для ветеранів та оновлення інфраструктури бібліотек і будинків культури. Такі проєкти посилюють відчуття відповідальності й приналежності до спільної справи.

Не менш важливим став й компонент психоемоційної підтримки - арт-терапевтичні заходи та музичні сесії створили безпечний простір для вираження емоцій, зниження рівня тривожності та відновлення внутрішнього балансу - особливо для дітей внутрішньо переміщених осіб і військових. Освітній потенціал культурного проєкту проявився у залученні студентів до організації

подій, коли вони здобули цінний практичний досвід у сфері менеджменту, міжособистісної комунікації та пристосуванні до кризових умов.

Крім того, проєкт мав позитивний вплив на місцеву економіку - активізація співпраці з малим бізнесом, як майстерні, кавові зони чи еко-кафе, забезпечила обіг коштів всередині громади, що є важливо в умовах воєнного часу [29].

Таблиця 2.8 - Оцінка впливу сучасних культурних проєктів на розвиток громад на прикладі «Юність Яворова», весна 2024 рік

Сфера впливу	Прояви та результати впливу
Культурна інновація	Залучення нових форматів - VR-зон, етно-електронних міксів, джем-сесій - оновила традиційне уявлення про концертні події та залучила ширшу аудиторію.
Громадська інтеграція	Подія стала осередком для об'єднання різних соціальних груп, включаючи дітей ВПО, студентів, ветеранів та локальних митців, сприяючи формуванню культурної єдності.
Соціальна відповідальність	Концерти-на-надії поєднали культурні заходи з волонтерством, активізувавши спільноту до фінансової підтримки ЗСУ, реабілітації ветеранів та оновлення публічних просторів.
Психоемоційна реабілітація	Арт-терапевтичні активності для дітей ВПО та музичні сесії для ветеранів надали емоційну підтримку, що є важливим фактором під час війни.
Підтримка молоді та освіти	Студенти брали участь у підготовці заходів, здобуваючи навички в реальних умовах, що сприяє їхньому професійному зростанню та інтеграції у громадське життя.
Економічна активізація	Співпраця з місцевими підприємствами (еко-кафе, гончарні майстерні) сприяла обігу коштів у межах громади та покращенню інфраструктури.

Джерело: самостійно сформовано автором

Проведений аналіз говорить, що реалізація культурних ініціатив у Яворівській громаді - концертів-на-надії, музичних лабораторій, інтерактивних VR-просторів, майстер-класів та благодійних акцій - має потужний позитивний вплив на розвиток соціального та людського капіталу. Ці заходи допомагають у зміцненні соціальної згуртованості, розширенню доступу до культурної освіти, залученню молоді до активної творчої діяльності, формуванню волонтерського руху та реалізації соціально значущих проєктів. Особливої ваги набуває психоемоційна підтримка населення в умовах війни, яка забезпечується через мистецькі події та арт-терапевтичні ініціативи.

Таким чином, культура в Яворівській громаді є як форма дозволя, і як спосіб залучення спільноти, формування стійкості та підтримки суспільних цінностей

РОЗДІЛ 3 ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНИХ ПРОЄКТІВ

3.1. Удосконалення організації культурних заходів у напрямі посилення їх впливу на розвиток громад

У сучасних умовах повномасштабної війни організація культурних подій у Яворівській громаді набула нового змісту й функцій. Вона перестала бути виключно сферою дозвілля, натомість стала важливим способом для психологічної підтримки населення, формування культурної стійкості та залучення громади до взаємодії. Культурні заходи сьогодні - це простори, де люди отримують емоційне розвантаження, відчуття спільності, можливість виразити солідарність з військовими, волонтерами, родинами загиблих.

Одним із прикладів такої зміни стала програма «Концерти-на-надії», реалізована у концертному залі «Юність Яворова». Подібні події виконували естетичну функцію та мали соціальний вимір, саме благодійні збори на потреби ЗСУ, інтерактивні формати з залученням дітей ВПО, арт-терапія для ветеранів та відкриті творчі сесії з місцевими музикантами.

У післявоєнний період саме культурна сфера буде основною у відновленні соціального середовища, реінтеграції громади та подоланні наслідків травм. Культурні простори - будинки культури, бібліотеки, мистецькі школи - знову стануть осередками життя, спілкування та розвитку. Важливо відбудовувати пошкоджену інфраструктуру та переосмислювати її функції, наприклад, створювати нові культурно-громадські хаби, інноваційні простори, центри неформальної освіти й спільнот.

Молодь Яворівщини - активна й перспективна група, яка вже зараз долучається до організації заходів, наприклад, як волонтери, куратори, митці та менеджери. Втім, досі спостерігається брак довгострокових програм залучення молоді до культури, особливо тієї, що не є студентами чи учнями. Потрібно запроваджувати окремі стратегії, орієнтовані на працевзайняту молодь, ветеранів,

молодих батьків, а також на внутрішньо переміщених осіб. Цільові програми можуть займати освітні модулі, менторські сесії, творче підприємництво й мистецьке волонтерство.

Однією з актуальних подій є зміна традиційних закладів культури. Наприклад, бібліотеки громади можуть ставати центрами не тільки читання, а й комунікації, дозвілля, цифрової освіти, спільнототворення. Такі зміни потребують відповідного фінансування, навчання персоналу й розробки нових програм.

Потрібно також активізувати роботу з креативними індустріями та локальним бізнесом. Успішні кейси співпраці, як залучення еко-кафе та приватного сектору до концертів у «Юності Яворова», доводять, що культура може бути не тільки споживчою, а й економічно вигідною сферою, що стимулює місцеву економіку, мале підприємництво та туризм.

Перспективним напрямом залишається міжнародна співпраця, саме участь у грантових програмах, мистецьких обмінах, спільних виставках, резиденціях для художників. Це допоможе популяризації локальної культури, водночас залучаючи Яворівську громаду в європейський і глобальний культурний контекст.

Для розвитку організації культурних заходів у Яворівській громаді доцільно реалізовувати низку конкретних напрямків, спрямованих на модернізацію інфраструктури, активізацію громади та створення доступного й інклюзивного культурного середовища.

1. Модернізація та оновлення закладів культури громади:

- приведення оновлення фасадів, внутрішнього облаштування та благоустрою прилеглих територій культурних закладів у містах і селах громади;
- створення зручних зон для спілкування, неформального дозвілля, коворкінгів і мистецьких майстерень;
- запровадження новітніх форматів, як інтерактивні експозиції, тематичні клуби, онлайн-заходи, культурно-освітні курси для різних вікових груп.

2. Поглиблення взаємодії з мешканцями Яворівської громади:

- організація регулярних відкритих зустрічей із жителями для вивчення їхніх культурних запитів;
- підтримка аматорського мистецтва та локальної творчості (виставки, літературні читання, фестивалі місцевих талантів).

3. Використання цифрових платформ:

- створення онлайн-спільноти культури Яворівщини для обміну ідеями, новинами та подіями;
- проведення онлайн-трансляцій культурних подій, віртуальних виставок, арт-марафонів і мистецьких конкурсів.

4. Формування інклюзивного культурного простору:

- забезпечення повної доступності закладів культури для людей з інвалідністю (пандуси, сурдопереклад, тифлокоментування);
- розробка програм і заходів, орієнтованих на людей різного віку, соціального статусу та етнічного походження.

Очікувані результати запровадження цих ініціатив у Яворівській громаді:

- збільшення відвідуваності культурних заходів, особливо серед молоді та працездатного населення;
- підвищення зацікавленості громадян участю в культурному житті громади;
- розширення аудиторії культурних подій за рахунок онлайн-форматів;
- зміцнення соціальних зв'язків та посилення почуття єдності серед жителів;
- стимулювання розвитку місцевих талантів і підтримка креативних індустрій;
- зростання доступності культурного контенту для всіх категорій населення;
- підвищення довіри до закладів культури як до сучасних, відкритих та інклюзивних осередків громади.

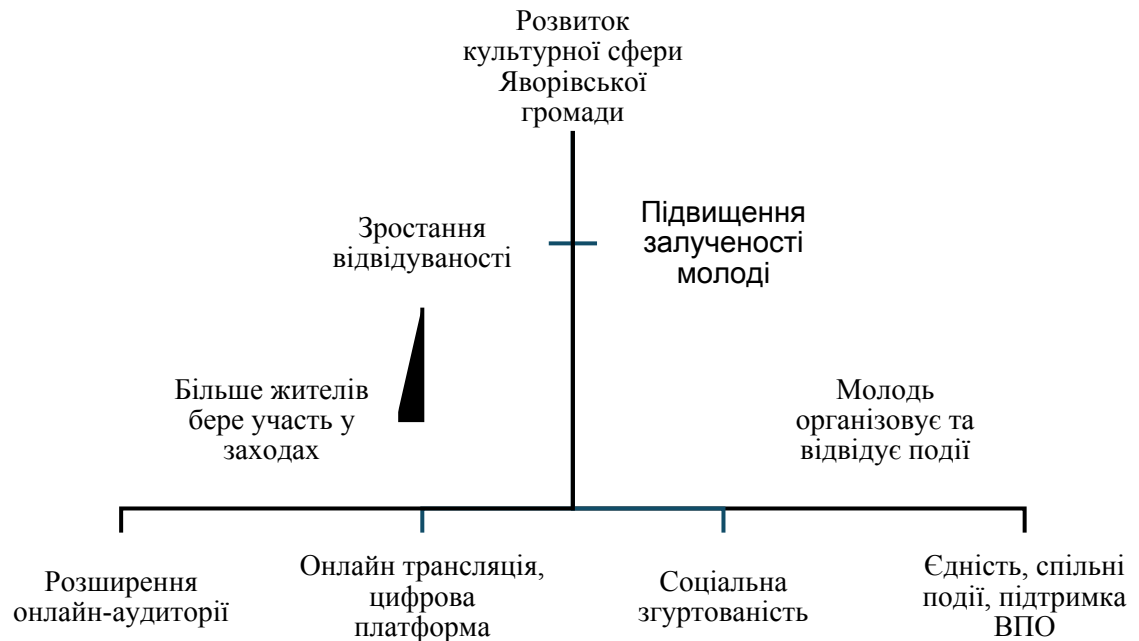

Рисунок 3.1 - Очікувані результати розвитку культурних ініціатив у Яворівській громаді

Джерело: самостійно сформовано автором

Залучення мешканців Яворівщини до організації культурних заходів сприятиме формуванню відповідального громадянського суспільства, посиленню почуття причетності до змін у громаді. Волонтерська діяльність у цій сфері дасть змогу підвищити якість подій та залучити більше людей до процесу творення культурного середовища.

Крім того, подальший розвиток культурної сфери Яворівської громади відкриє перспективи для міжнародної співпраці, культурного обміну та участі у грантових програмах, що сприятиме залученню громади у ширший європейський культурний простір.

3.2. Обґрунтування ефективності запропонованих практик удосконалення культурних проєктів

Запропоновані підходи до вдосконалення культурних ініціатив у Яворівській громаді ґрунтуються на сучасних принципах культурної політики, яка акцентує увагу на доступності, інклюзивності та динамічності культурного простору. Запровадження цих підходів допоможе зробити культурні проекти більш змістовними, привабливими для різних цільових груп, а також сприятиме активізації культурного життя громади й укріпленню місцевої ідентичності.

Для прикладного обґрунтування ефективності зазначених вдосконалень розглянемо гіпотетичний театральний проєкт у Яворівській громаді - умовно назвемо його «Голос громади». На основі попереднього аналізу було виявлено три основні проблемні зони - низький рівень міжорганізаційної співпраці, недостатня інклюзивність, слабка маркетингова стратегія

Таблиця 3.1 - Обґрунтування ефективності вдосконалення культурного проєкту «Голос Громади» у Яворівській громаді

Сфери реалізації проєкту	Запропоновані вдосконалення	Очікувані результати
Співпраця з організаціями	Спільна реалізація заходів із закладами культури, освіти, молодіжними центрами, громадськими організаціями. Обмін ресурсами, досвідом та аудиторією.	Розширення цільової аудиторії. Підвищення обізнаності про проєкт. Зростання фінансової підтримки чи прибутків
Інклюзивність	Організація театральних вистав із перекладом жестовою мовою, адаптованих для людей з порушеннями зору/слуху. Запровадження програм для людей з інвалідністю та інших вразливих груп.	Розширення доступності заходів. Залучення нових категорій глядачів. Формування позитивного іміджу інклюзивного простору
Маркетинг	Розробка маркетингової стратегії, яка займає соціальні мережі, локальні ЗМІ, афіші, партнерство з популярними блогерами.	Збільшення впізнаваності проєкту. Притік нової аудиторії. Зростання кількості відвідувачів і квитків

Джерело: самостійно сформовано автором

Очікується, що реалізація запропонованих заходів, спрямованих на досягнення основних завдань у сфері культурного розвитку Яворівської громади, сприятиме:

- підвищенню якості та доступності культурних послуг для мешканців громади;

- оновленню матеріально-технічної бази та модернізації закладів культури, зокрема мистецьких шкіл, бібліотек і будинків культури;
- розвитку системи естетичного виховання дітей та молоді, зростанню активної участі різних вікових і соціальних груп у творчому процесі;
- створенню сучасних сервісних культурно-освітніх просторів, які виконуватимуть функції соціально-культурних центрів громади;
- підвищенню ефективності використання бюджетних ресурсів, розширенню можливостей іншого фінансування культурних ініціатив за рахунок грантів, спонсорської допомоги та краудфандингу;
- збереженню і популяризації історико-культурної спадщини громади, розвитку місцевого туризму через залучення пам'яток у культурний простір та формування позитивного іміджу Яворівщини як культурно привабливого регіону.

Реалізація цих ініціатив допоможе вирішити низку актуальних проблем у сфері організації культурних заходів у Яворівській громаді. Однією з головних є обмежене фінансування, що ускладнює забезпечення сталості культурної діяльності та її якісного рівня. Залучення додаткових джерел фінансування (національні та міжнародні гранти, партнерські програми, внески від бізнесу та благодійників) допоможуть розширити можливості для реалізації подій і програм.

Ще однією проблемою є недостатня участь самих мешканців у культурному житті. Подолати цю перешкоду можливо шляхом опитування громадської думки, вивчення інтересів місцевих жителів, а також залучення громадських лідерів і активістів до спільного планування заходів. Проведення інтерактивних подій, які передбачають співучасть громади, сприятиме більшому залученню культури у повсякденне життя.

Також важливою проблемою є слабка інформаційна підтримка культурних ініціатив. Задля більшої ефективності потрібно запровадити сучасні маркетингові підходи, такі як, використання соціальних мереж, локальних ЗМІ, візуальної реклами, публічних комунікацій, що допоможе поширити інформацію про заходи, зацікавити нову аудиторію і підвищити відвідуваність.

Та й врахувати психологічний стан населення в умовах воєнного стану. Культурні події можуть бути безпечним простором для емоційного розвантаження, підтримки та реабілітації. Тому до організації заходів потрібно залучати психологів, створювати спеціальні формати, спрямовані на роботу з травматичним досвідом.

Разом, ці рішення формують цілісну стратегію культурного розвитку Яворівської громади, орієнтовану на зміцнення соціального капіталу, підтримку громади у складний період та формування перспективної моделі сталого культурного середовища.

ВИСНОВКИ

Отже, у процесі написання кваліфікаційної бакалаврської роботи було досліджено теоретичні засади та практичні підходи до організації культурних заходів на території Яворівської громади в умовах війни та післявоєнного відновлення. Аналіз сучасного стану культурного життя громади надає можливість зробити висновок, що культура є важливою у формуванні національної свідомості, соціальної згуртованості, підтримці морального духу населення, збереженні історичної пам'яті та стимулюванні місцевого розвитку.

Організація культурних заходів у Яворівській громаді має потенціал стати способом об'єднання населення, особливо в умовах війни. Культурні ініціативи можуть забезпечити дозвілля й виконувати важливу соціальну функцію, саме підтримку внутрішньо переміщених осіб, ветеранів, родин військових, а також дітей, які пережили травматичний досвід. Вони формують почуття спільності та взаємодопомоги, що важливо в умовах війни. Позитивна сторона розвитку культурних проєктів також впливає на емоційне відновлення населення та зменшення рівня соціальної напруги.

Згідно з проведеним аналізом, основними проблемами в організації культурної діяльності на місцевому рівні є: недостатнє фінансування, застаріла матеріально-технічна база закладів культури, обмежена інклюзивність заходів, слабка взаємодія між органами влади, культурними установами та громадою, а також недостатній рівень комунікації з потенційною аудиторією. Крім того, вплив війни зумовив потребу в пристосуванні культурних практик до нових реалій, таких як, безпеки, психологічної підтримки, мобільності заходів тощо.

Для подолання цих викликів у роботі запропоновано низку практичних рішень, які ґрунтуються на принципах сучасної культурної політики - інклюзивності, доступності, залучення громади, партнерства та інноваційності. Наприклад, рекомендовано - модернізувати інфраструктуру закладів культури,

створити комфортні простори для відпочинку, навчання та взаємодії, запровадити нові формати заходів: інтерактивні виставки, онлайн-події, культурні марафони, мобільні майданчики, активізувати співпрацю з громадськими організаціями, митцями, волонтерами та молоддю, забезпечити доступ до культурних подій для осіб з інвалідністю та маломобільних груп, вдосконалити маркетингові стратегії просування заходів із використанням соціальних мереж та локальних медіа, залучати зовнішнє фінансування через гранти, спонсорство, краудфандинг, сприяти міжнародній співпраці з метою обміну досвідом та залучення нових підходів до культурного менеджменту.

Очікуваними результатами реалізації запропонованих практик є: підвищення рівня зацікавленості мешканців культурним життям, зростання відвідуваності культурних заходів, розширення цільової аудиторії, посилення локальної ідентичності, покращення репутації закладів культури як інклюзивних, відкритих та сучасних центрів громади, формування стійкого партнерства між державними, громадськими та приватними структурами.

Увагу приділено молоді як важливому чиннику змін у культурному середовищі громади. Залучення молодих людей до організації подій, волонтерства, творчих ініціатив буде формувати громадянську позицію, розвивати лідерські навички та соціальну відповідальність. Також, це допоможе змінити усталене уявлення про культуру як про щось традиційне та формальне, надавши їй сучасного та інклюзивного характеру.

Таким чином, якісна організація культурних заходів у Яворівській громаді може стати способом регіонального розвитку, сприяти соціальному пристосуванню населення, зменшенню психологічного навантаження, зміцненню національної єдності та формуванню активного громадянського суспільства. Збереження та розвиток культурного потенціалу громади - важливий крок на шляху до побудови сильної, демократичної та самодостатньої держави.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Багатозначність поняття культури. Освіта.UA. URL: <https://osvita.ua/vnz/reports/culture/10204/>
2. Бондар В. А., Дяченко Ю. В., Седікова І. О. Event-менеджмент як складник інформаційно-комунікаційних технологій у публічному управлінні. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Державне управління*. 2020. Т. 31 (70). № 6. С. 39-44.
3. Війна і фестивалі. Які події відбудуться попри воєнний стан. Суспільне культура. URL: <https://suspilne.media/251998-vijna-i-festivali-aki-podiividbudutsa-popri-voennij-stan/>
4. Відділ культури, туризму, молоді та спорту Яворівської міської ради. Проєкт «Від колиски до звитяги». URL: <https://www.nagachiv-school.com.ua/відділ-культуритуризмумолоді-та-спо/>
5. Гал-Інфо. У Львові покажуть давні та сучасні шедеври яворівської іграшки. URL: https://galinfo.com.ua/news/u_lvovi_pokazhut_davni_ta_suchasni_shedevry_yavorivs_koi_igrashky_433633.html
6. Герешко О., Мартинюк М. Менеджмент соціокультурної діяльності. *Актуальні проблеми гуманітарних наук*, 2020. Вип. 34. С. 22-28.
7. Гуляєва В. М. Стратегічне планування місцевого розвитку: навч. посіб. Київ, 2019. 244 с.
8. Діденко С. Принципи та основні аспекти публічного управління розвитком територіальної громади. URL: <https://ur.knute.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e7bd5791-239d-49ef-b325-aaf58110c011/content>
9. Інструменти розвитку об'єднаних територіальних громад в умовах децентралізації влади / за заг. ред. В. М. Олуйко. Київ: Ваїте, 2017. 432 с.

10. Інтегрований підхід до відновлення та розвитку громад. URL: https://www.undp.org/sites/g/files/zskgke326/files/2024-12/metodyka_samoosinkyny.pdf
11. Керецман Н. І. Аналіз чинників впливу на розвиток і підвищення конкурентоспроможності територіальних громад, 2022. С. 33-39. URL: https://re.gov.ua/re202204/re202204_033_KeretsmanNI.pdf
12. Кирилюк В., Колядич О., Шевчук О. Соціальна безпека та згуртованість: сучасні підходи щодо їх взаємодії. *Економічний аналіз*, 2023. Т. 33. № 1. С. 59-65. URL: <https://doi.org/10.35774/econa2023.01.059>
13. Колот А. М., Герасименко О. О. Праця XXI: філософія змін, виклики, вектори розвитку: монографія. Київ: КНЕУ, 2021. 487 с.
14. Лопушняк Г. С., Корелеська Є. Соціальні аспекти розвитку України. *Фінанси, учет, банки*. 2016. Вып. 1. С. 21-33.
15. Малиновський В. Об'єднання територіальних громад: добровільність чи примусовість? *Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*, 2018. № 1. С. 171-173. URL: <https://ir.kneu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/ede42398-618b-4a89-b693-d24c68c78905/content>
16. Менеджмент соціокультурної діяльності як напрям наукового та технологічного знання: підруч. Ч. І. Дидактика, логіка, методологія / О. Ю. Щербина-Яковлева, Н. Д. Світайло, М. О. Клочко, А. М. Щербина. Суми: СумДУ, 2018. 207 с.
17. Михайленко О. Соціальний капітал громади в контексті цілей сталого розвитку. Матеріали I міжнародного науково-практичного форуму «Основні цілі стратегії сталого розвитку: проблеми та перспективи». Полтава: Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка, 2024. С. 577-581.
18. Михайленко О., Кравченко Л. Менеджмент соціокультурної діяльності в контексті сталого розвитку соціального капіталу громад. *Українська професійна освіта = Ukrainian professional education*, 2024. № 16. С. 9-16.

19. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання питань національної безпеки. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0466921-22#Text>

20. Про культуру: Закон України від 14.12.2010 № 2778-VI: станом на 6 жовт. 2024 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2778-17#Text>

21. Радченко Л. П. Людський розвиток: еволюція концепції та пріоритетні напрями реалізації в національній економіці України. *Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого*, 2011. С. 68-75. URL: <http://econtlaw.nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2016/02/2-67-76.pdf>

22. Уряд заклав у Держбюджет на 2024 рік 10,7 млрд грн на сферу культури та медіа. Кабінет Міністрів України. URL: <https://www.kmu.gov.ua/news/uriad-zaklav-u-derzhbiudzheth-na-2024-rik-107mlrd-hrn-na-sferu-kultury-ta-media>

23. Українська правда. Життя. Заходи з вшанування пам'яті та концерти - як українці відвідують культурні події у війну. *Українська правда. Життя*. URL: <https://life.pravda.com.ua/culture/2023/03/24/253508/>

24. Філіна А. П. Культурний простір: основні його види та культурна діяльність суспільства щодо задоволення соціокультурних потреб громадян. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*, 2016. Вип. 1 (6). С. 82-86.

25. Фукуяма Ф. Соціальний капітал. Незалежний культурологічний часопис «І». URL: <https://www.ji.lviv.ua/n53texts/fukuyama.htm>

26. Цілі сталого розвитку. UNDP. URL: <https://www.undp.org/uk/ukraine/tsilistaloho-rozvytku>

27. Щербина-Яковлева О. Менеджмент соціокультурної діяльності як напрям наукового та технологічного знання. *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв*, 2019. Вип. 2. С. 71-78.

28. Яворівська міська рада. Офіційний вебсайт Яворівської міської ради. URL: <https://yavoriv-rada.gov.ua/>

29. Яворівська міська рада. План заходів на 2024-2027 роки з реалізації Стратегії розвитку Яворівської міської територіальної громади. URL: <https://yavoriv-rada.gov.ua/news/1703167864/>

30. Яворівська міська рада. Стратегія розвитку Яворівської міської територіальної громади на період до 2027 року. URL: <https://yavoriv-rada.gov.ua/news/1703162715/>

31. Яворівська міська рада. Звіт міського голови Ігоря Грабовського про роботу у 2023 році. URL: <https://yavoriv-rada.gov.ua/news/1715593067/>

32. Яворівська районна державна адміністрація. Куди піти у Яворівському районі на вихідні: перелік подій у розрізі громад. URL: <https://yavoriv-rada.gov.ua/kulturni-vykhidni/kudy-pity-u-yavorivskomu-rayoni-na-vykhidni-perelik-podiy-u-rozrizi-hromad-3>

ДОДАТКИ

Додаток А

Інтерв'ю з директором Палацу культури «Кристал» Яворівської міської ради - Валеріївною Іриною Карвацькою.

Інтерв'юер: Цимбал Ольга Олександрівна.

Блок 1. Організація культурного життя громади

1. За яким принципом у вашому закладі обираються культурні події для реалізації?

Ми враховуємо загальнодержавні дати, традиційні свята, місцеві події, а також актуальні потреби населення. Кожен захід має відображати настрій громади та мати цінність для людей.

2. Які формати культурних заходів зараз найбільше приваблюють мешканців Яворівської громади?

Після тривалих карантинних та воєнних обмежень мешканці з радістю відвідують будь-які події. Особливо позитивно сприймаються концерти, у яких є можливість для інтерактиву, коли глядачі не тільки спостерігають, а й долучаються. Високий інтерес також до сімейних і дитячих свят.

3. Як визначаєте, що захід пройшов вдало?

Ми орієнтуємося на чисельність учасників, відгуки в соцмережах, зацікавленість громади та залучення аудиторії. Важливо, щоб захід залишив емоційний слід і надихнув людей на подальшу участь.

4. Яким чином мешканці залучаються до підготовки та участі у заходах?

Це і пряма комунікація, і інформаційні кампанії через соціальні мережі, і особисті запрошення. Дуже часто ініціатива йде саме від жителів - вони пропонують ідеї, долучаються до організації, приводять друзів і рідних.

5. Чи маєте досвід співпраці з іншими установами чи громадами?

Так, ми постійно комунікуємо з освітніми закладами, бібліотеками, ЦНАПами, громадськими організаціями. Така співпраця розширює аудиторію заходів і допомагає налагодити міжінституційний культурний діалог.

Додаток Б

6. Чи організовуєте ви заходи, спрямовані на залучення різних соціальних груп до культурного життя громади? Як ви визначаєте їх ефективність?

«Так, ми намагаємося охопити всі верстви населення - від наймолодших до людей старшого віку. Особливий акцент робимо на сімейні заходи, дитячі свята, патріотичні концерти та творчі вечори».

7. Як ви враховуєте культурні інтереси різних вікових і соціальних груп при плануванні подій?

«Ми орієнтуємось на потреби громади: проводимо опитування, аналізуємо минулі заходи, враховуємо зворотній зв'язок у соцмережах та під час особистих звернень».

8. Які засоби ви використовуєте для інформування громади про заходи? Наскільки вони ефективні?

«Основними каналами для поширення інформації є Facebook-сторінка Палацу культури, Telegram-канали громади, афіші у публічних місцях та анонси на місцевих інтернет-ресурсах. Це дозволяє охопити як молодь, так і старше покоління, і забезпечити стабільну відвідуваність подій».

9. Чи реалізуються у вас проекти, що сприяють розвитку творчих здібностей мешканців громади? Як це впливає на їх культурну активність?

«У нас активно діють творчі гуртки, вокальні та танцювальні колективи, проводяться майстер-класи. Такі ініціативи мотивують мешканців до самовираження, сприяють згуртованості громади і розвитку культурної ідентичності».

10. Як загалом ви оцінюєте вплив вашої установи на розвиток культурної обізнаності мешканців?

«Ми вважаємо, що Палац культури «Кристал» є культурним центром, де кожен може знайти заняття до душі. Активна участь жителів у наших заходах говорить про те, що ми виконуємо свою місію - підтримуємо і розвиваємо культуру в Яворівській громаді».

11. Які бар'єри ви бачите у доступі до культури для вразливих груп? Як намагаєтесь їх долати?

«Найбільші труднощі - це фізичні та економічні обмеження. Ми намагаємось створювати безкоштовні або доступні для всіх заходи, організовуємо сидячі місця з урахуванням потреб людей з інвалідністю».

12. Як культурні заходи впливають на моральний стан громади в умовах війни?

«Ми бачимо, що мистецтво стало для багатьох способом подолати стрес і тривогу. Люди приходять на концерти, щоб підтримати одне одного, відчувати єдність. Культура справді об'єднує і допомагає триматися в ці складні часи».

Додаток В

13. Які виклики виникають у забезпеченні рівного доступу до культурних заходів для різних верств населення, зокрема для вразливих груп? Які рішення ви застосовуєте?

«Основні труднощі пов'язані з економічними і фізичними бар'єрами. Для багатодітних родин та людей з низьким доходом проблемою є навіть мінімальні витрати на участь у заходах, тому ми прагнемо, щоби більшість подій залишалися безкоштовними».

14. Як, на вашу думку, впливають культурні події на емоційний стан і згуртованість мешканців громади у час війни?

«Люди мають змогу хоч на короткий час відійти від тривожних новин, відчути єдність і надію. Участь у концертах, акціях чи просто відвідування подій допомагає зменшити психологічну напругу й підсилює відчуття спільноти».

Блок 2 - Фінансування культурних заходів

1. Які основні труднощі у фінансуванні культурної діяльності в умовах війни ви відзначаєте?

«З огляду на пріоритети держави в умовах воєнного стану, підтримка культури значно скоротилася. Часто доводиться працювати в умовах обмеженого бюджету, що впливає на обсяг і формат заходів».

2. Як розставляються пріоритети у розподілі фінансів між культурною сферою та іншими потребами громади під час війни?

«Палац культури не має автономії у фінансових рішеннях - бюджет визначається на рівні громади чи держави. Наша задача - максимально використати наявні ресурси».

3. Які шляхи ви знаходите для стабілізації фінансування в нинішніх умовах?

«Ми активно шукаємо партнерів серед бізнесу, співпрацюємо з громадськими організаціями. Також подаємо заявки на участь у культурних грантах, як українських, так і міжнародних».

4. Чи залучаєте ви спонсорську підтримку або міжнародні ресурси для фінансування подій?

«Так, такі можливості активно розглядаються. Участь у грантових програмах дає шанс реалізовувати проєкти, які інакше не мали б фінансового забезпечення».

5. Як ви плануєте культурну діяльність, враховуючи фінансові ризики та непередбачуваність у нинішніх умовах?

«Ми працюємо з кількома сценаріями - від базового до розширеного. Під час планування заходів враховуємо можливі зміни в бюджеті, швидко пристосовуємо формати, наприклад, онлайн або волонтерські проєкти. Партнерство з іншими установами допомагають зберегти активність навіть у складних обставинах».

Таблиця 2.7 - Відповіді респондента №1

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			7
Різноманітність програми		4	10
Співпраця з організаціями			
Доступність та інклюзивність			9
Просування та маркетинг	2		

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.8 - Відповіді респондента №2

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			6
Різноманітність програми			7
Співпраця з організаціями		6	
Доступність та інклюзивність		6	
Просування та маркетинг	3		

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.9 - Відповіді респондента №3

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			10
Різноманітність програми			7
Співпраця з організаціями			7
Доступність та інклюзивність			
Просування та маркетинг		5	

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.10 - Відповіді респондента №4

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			8
Різноманітність програми			7
Співпраця з організаціями		6	
Доступність та інклюзивність		5	
Просування та маркетинг		5	

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.11 - Відповіді респондента №5

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			7
Різноманітність програми			8
Співпраця з організаціями		6	
Доступність та інклюзивність	3		
Просування та маркетинг	1		

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.12 - Відповіді респондента №6

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			7
Різноманітність програми		5	
Співпраця з організаціями	3		
Доступність та інклюзивність		6	
Просування та маркетинг	2		

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.13 - Відповіді респондента №7

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			8
Різноманітність програми			8
Співпраця з організаціями		6	8
Доступність та інклюзивність		6	
Просування та маркетинг	2		

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.14 - Відповіді респондента №8

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади			10
Різноманітність програми			10
Співпраця з організаціями			9
Доступність та інклюзивність		3	
Просування та маркетинг	1		

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.15 - Відповіді респондента №9

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади		4	10
Різноманітність програми			10
Співпраця з організаціями		6	
Доступність та інклюзивність			10
Просування та маркетинг			10

Джерело: Розроблено автором

Таблиця 2.16 - Відповіді респондента №10

Критерій	Низький рівень (1-3)	Середній рівень (4-6)	Високий рівень (7-10)
Залученість громади		6	10
Різноманітність програми			8

Співпраця з організаціями	2		
Доступність та інклюзивність	1	6	10
Просування та маркетинг		6	10

Джерело: Розроблено автором

Продовження таблиці 2.16

Додаток Є

Форма короткого звіту подібності

StrikePlagiarism.com

Дата звіту 5/28/2025

Дата редагування ---

Звіт не був оцінений

Звіт подібності

метадані

Назва організації

Kyiv National Economic University named after Vadym Hetman KNEU

Заголовок

Організація культурних заходів та їх вплив на розвиток громади

Автор

Науковий керівник / Експерт

ЦимбалРябоконь

підрозділ

кафедра соціоекономіки та управління персоналом

Обсяг знайдених подібностей

Коефіцієнт подібності визначає, який відсоток тексту по відношенню до загального обсягу тексту було знайдено в різних джерелах. Зверніть увагу, що високі значення коефіцієнта не автоматично означають плагіат. Звіт має аналізувати компетентна / уповноважена особа.

5.89%

5.89%

КП 1

25

Довжина фрази для коефіцієнта подібності 2

3.33%

3.33%

КП 2

11416

Кількість слів

1.46%

1.46%

КЦ

93670

Кількість символів

Тривога

У цьому розділі ви знайдете інформацію щодо текстових спотворень. Ці спотворення в тексті можуть говорити про МОЖЛИВІ маніпуляції в тексті. Спотворення в тексті можуть мати навмисний характер, але частіше характер технічних помилок при конвертації документа та його збереженні, тому ми рекомендуємо вам підходити до аналізу цього модуля відповідально. У разі виникнення запитань, просимо звертатися до нашої служби підтримки.

Заміна букв		6
Інтервали		0
Мікропробіли		188
Білі знаки		0
Парафрази (SmartMarks)		41

Подібності за списком джерел

Нижче наведений список джерел. В цьому списку є джерела із різних баз даних. Колір тексту означає в якому джерелі він був знайдений. Ці джерела і значення Коефіцієнту Подібності не відображають прямого плагіату. Необхідно відкрити кожне джерело і проаналізувати зміст і правильність оформлення джерела.

10 найдовших фраз

Колір тексту

ПОРЯДКОВИЙ НОМЕР	НАЗВА ТА АДРЕСА ДЖЕРЕЛА URL (НАЗВА БАЗИ)	КІЛЬКІСТЬ ІДЕНТИЧНИХ СЛІВ (ФРАГМЕНТІВ)
1	https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/a9330d61-7227-4649-a315-01ce96afa125/download	84 0.74 %
2	https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/a9330d61-7227-4649-a315-01ce96afa125/download	78 0.68 %
3	https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/a9330d61-7227-4649-a315-01ce96afa125/download	75 0.66 %
4	https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/a9330d61-7227-4649-a315-01ce96afa125/download	43 0.38 %
5	https://ir.kneu.edu.ua/bitstreams/a9330d61-7227-4649-a315-01ce96afa125/download	38 0.33 %